

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Venecolaan (Aalter, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2021J116
oktober 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Julie Deryckere

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.4	Assessmentrapport	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering	14
1.4.1.2	Geplande werken	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.2.1	Landschappelijke situering	18
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis	25
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	25
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	38
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	39
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen	43
1.5	Synthese	49
2	Bibliografie	51

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied met aanduiding van de nabijgelegen (Archeologie)nota's weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de meest recente orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 6: Inplantingsplan (Bron: Opdrachtgever).	16
Figuur 7: Synthese van de geplande werken weergegeven op de meest recente orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Hoogteverloop N-Z	21
Figuur 13: Hoogteverloop O-W	21
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 1 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 18: Projectgebied met aanduiding van de nabijgelegen (Archeologie)nota's weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 19: Sporenplan uit de archeologienota met ID 5671 precies ten westen van het onderzoeksgebied (Bron: Dierckx, L., Apers, T. 2017).....	35
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het DHMV met de archeologienota's binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).	36
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	39

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	40
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	40
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	41
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	41
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	43
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979- 1990 (Bron: Geopunt).....	44
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000- 2003 (Bron: Geopunt).....	44
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008- 2011 (Bron: Geopunt).....	45
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2014 (Bron: Geopunt).....	45
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).....	46
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	46
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	47
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	47
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	48

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....18

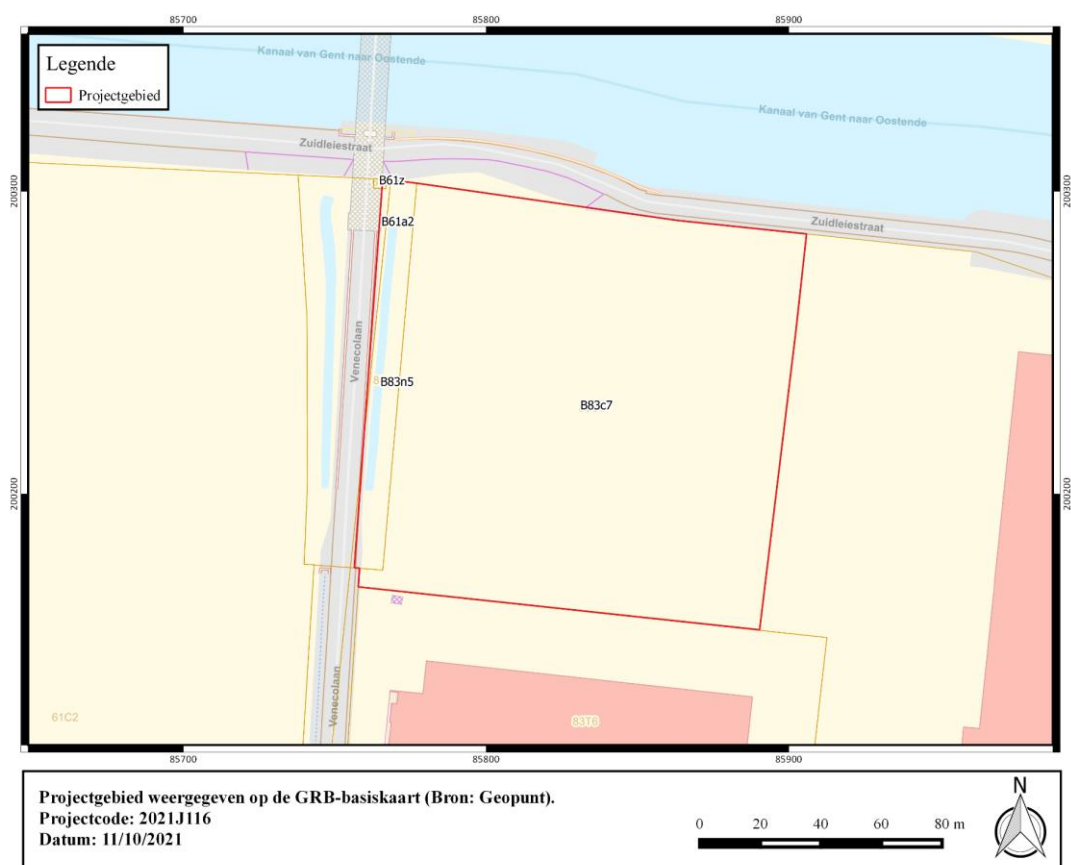
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

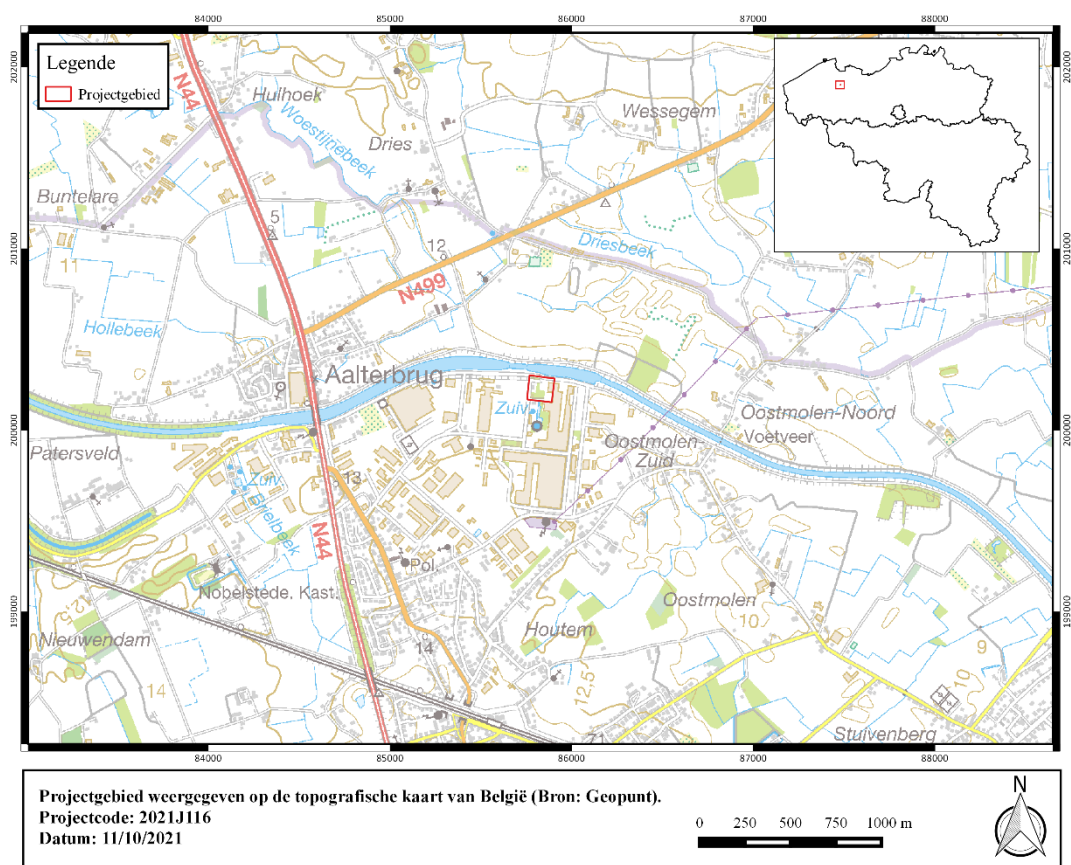
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Aalter
	Deelgemeente	/
	Postcode	9880
	Adres	Venecolaan, 9880 Aalter
	Toponiem	Venecolaan
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 85709 Y _{min} = 200148 X _{max} = 85948 Y _{max} = 200314
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Aalter, Afdeling 1, Sectie B, nr. 61z, 61a2, 83c7, 83n5 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als industriegebied, waarvan een gedeelte gelegen binnen reservatiedienstbaarheidsgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer beslaat.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 1,835 ha, vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van een vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

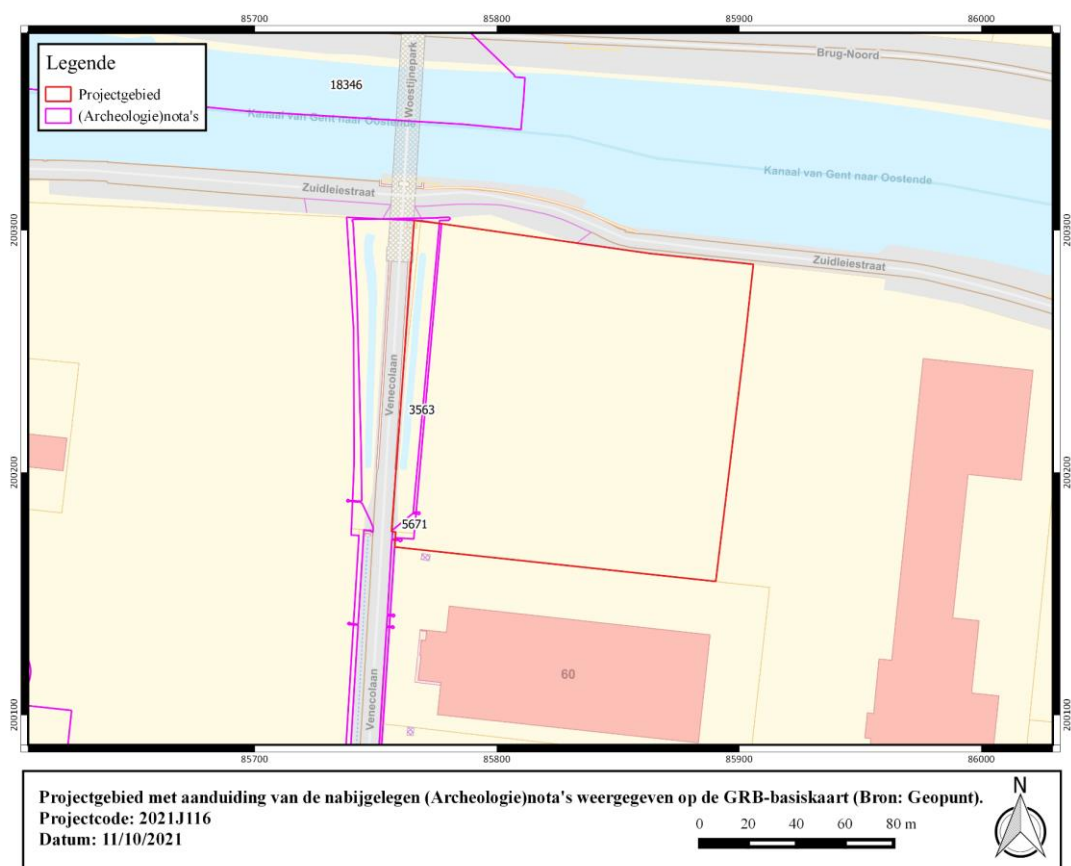

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Langs de westzijde van het terrein te Aalter- Venecolaan overlapt de contour van het projectgebied met die van een reeds eerder opgestelde archeologienota. Hier werd naar aanleiding van de aanleg van de Venecolaan in het verleden reeds een archeologisch onderzoek uitgevoerd bestaande uit een bureaustudie gevolgd door een proefsleuvenonderzoek (ID's 3563 en 5671). Deze studie zal verder besproken worden onder hoofdstuk 1.4.3.1. De geplande werkzaamheden waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld staan los van deze eerder uitgevoerde studie.

Ook precies ten noorden van het projectgebied werd in het verleden reeds een archeologienota opgesteld naar aanleiding van het oprichten van een kaaiplateau en kaaimuur aan de overzijde van het kanaal. Hierbij werd geen vervolgonderzoek geadviseerd (ID 18346).

In de omgeving zijn daarnaast enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

Figuur 3: Projectgebied met aanduiding van de nabijgelegen (Archeologie)nota's weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

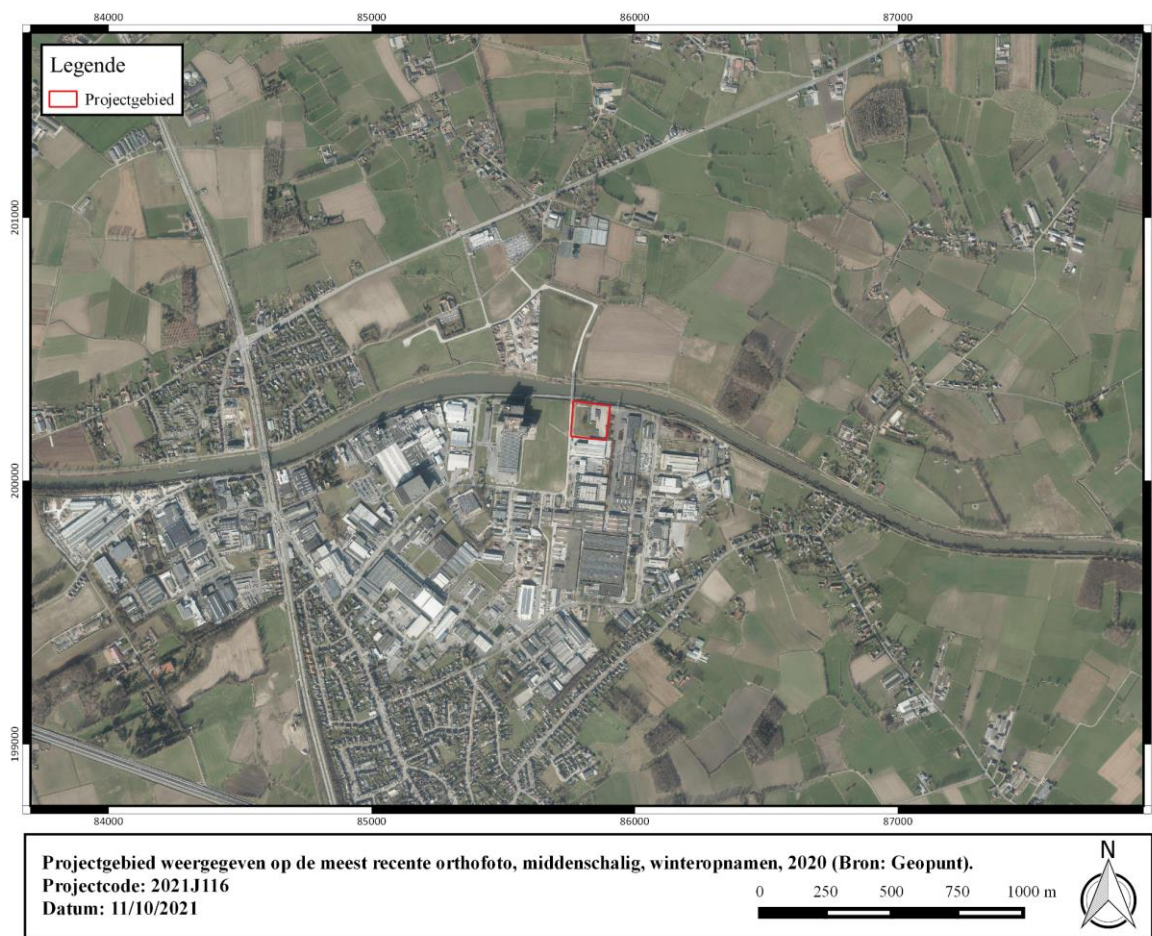
Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen te Aalter in de provincie Oost-Vlaanderen. De gemeente grenst in het noorden aan Knesselare, in het noordoosten aan Ursel, in het oosten aan Bellem, in het zuidoosten aan Lotenhulle, in het zuidwesten aan Ruiselede, in het westen aan Ruiselede en Beernem en in het noordwesten aan Sint-Joris¹. Het terrein situeert zich binnen het industrieterrein ten noorden van de dorpskern op ca. 2,8 km van het centrum van Aalter. Het projectgebied is precies ten zuiden van het kanaal Gent-Oostende gelegen en grenst langs de westzijde aan de Venecolaan en langs de noordzijde aan de Zuidleiestraat.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Aalter [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14191> (Geraadpleegd op 11-10-2021)

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 1,835 ha.

Binnen het terrein is een verhardingszone met een inrit gelegen. Deze zone doet momenteel dienst als stockageplaats. De totale oppervlakte van de verharding bedraagt ca. 8365 m². Het overige gedeelte van het terrein bestaat uit braakliggend grasland met een beperkte beplanting. Langs de westzijde van het projectgebied is langsheen de Venecolaan een grasberm gelegen. Het terrein sluit langs de oost- en zuidzijde aan op bestaande industriële panden met omringende verharding.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de meest recente orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een industriële loods met kantoren en bijhorende omgevingsaanleg.

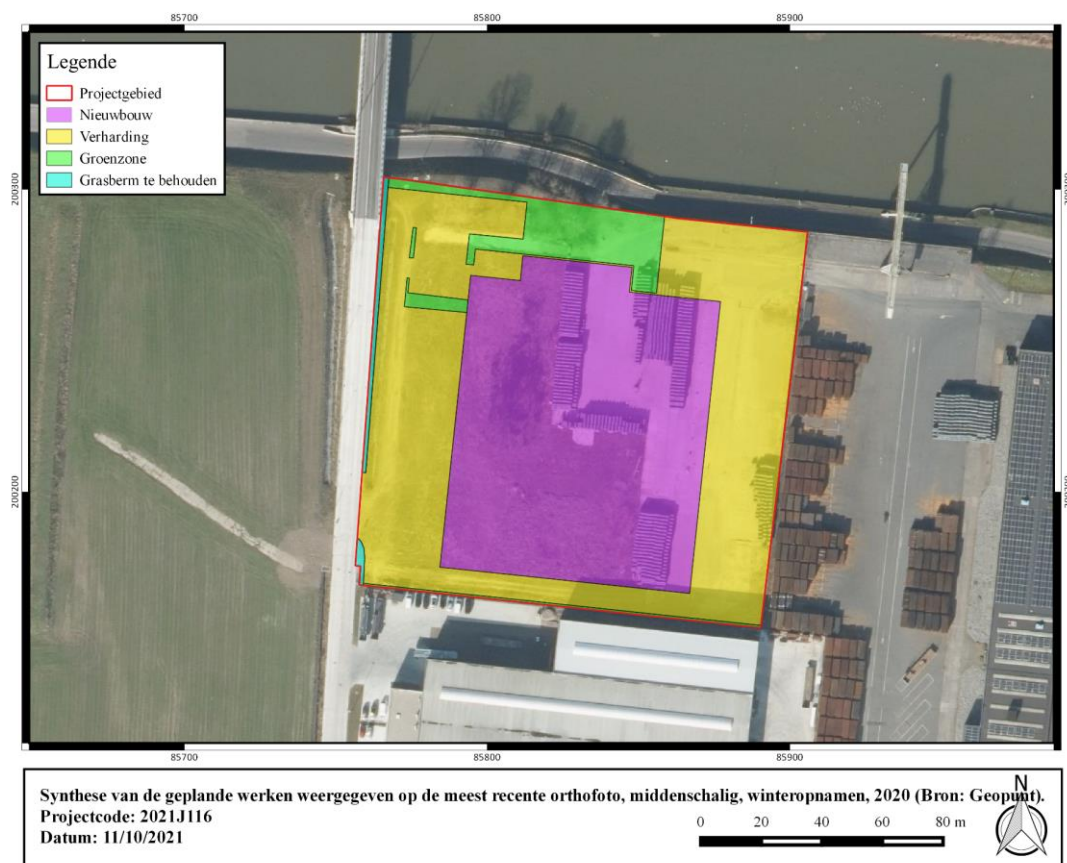
De oppervlakte van het nieuwbouwvolume beslaat ca. 8340 m². Het gebouw wordt niet voorzien van een kelder. De funderingswijze dient nog bepaald te worden door ingenieursstudie.

Rondom de nieuwbouw komt over een oppervlakte van ca. 8577 m² een verhardingszone te liggen die voornamelijk zal dienst doen als parkeervoorziening en circulatiezone voor trucks. Voor de aanleg van de verharding wordt rekening gehouden met een bodemingreep van ca. 50 cm –mv. Het beperkte overige gedeelte van het terrein zal bestaan uit groenaanleg. Langs de Venecolaan zal de bestaande grasberm over een oppervlakte van ca. 170 m² behouden blijven.

Het nieuwbouwvolume zal voorzien worden van nieuw aan te leggen rioleringen die aansluiten op nieuw te plaatsen putten. **De putten zullen een inhoud hebben van ... l en reiken tot op een diepte van ... m –mv. Daarnaast zullen over een oppervlakte van ca. ... m² infiltratiekratten worden voorzien tot op een diepte van ... m –mv.**

Figuur 6: Inplantingsplan (Bron: Opdrachtgever).

Figuur 7: Synthese van de geplande werken weergegeven op de meest recente orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandstreek buiten de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge)
Quartair	Type 3
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Onbepaald
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	10,7 – 11,4 m TAW (uitschieters op 10,2 en 13 m TAW)
Hydrografie	Bekken van de Brugse polders, deelbekken Brugse Vaart

1.4.2.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied is gelegen in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei.

Het terrein situeert zich binnen de depressie van het kanaal Gent-Brugge en is precies ten zuiden van deze waterloop gelegen. Deze noordwest-zuidoost strekkende depressie vormt een zwak subsequent zadeldal met hoogtes tussen de 7 en 13 m TAW. Het is gelegen tussen de Vlaamse Vallei in het oosten en de Waardamme in het westen. Ten zuiden van het projectgebied gaat dit dal over in de zachter hellende noordrand van rug van Lotenhulle-Hertsberge. Deze rug is een O-W georiënteerde heuvelrug die zich ten zuiden en zuidwesten van het onderzoeksgebied uitstrekt en behoort tot het plateau van Tielt. De heuvelrug vertoont een zwak golvend reliëf waarbij hoogtes bereikt worden tussen de 15 en 20 m TAW. Enkele heuvels reiken nog hoger en domineren het landschap. Veelal zijn de hellingen naar het noorden zachter dan die naar het zuidwesten. Langs de overzijde van de depressie, ten noorden van het projectgebied strekt zich het heuvelcomplex Oedelem-Zomergem-Adegem uit. Zowel het plateau van Tielt ten zuiden als het heuvelcomplex ten noorden van het terrein maken deel uit van de heuvels van Centraal-West-Vlaanderen². De afwatering in de omgeving van het terrein gebeurt vanaf de heuvelrug naar het kanaal Gent-Brugge toe.

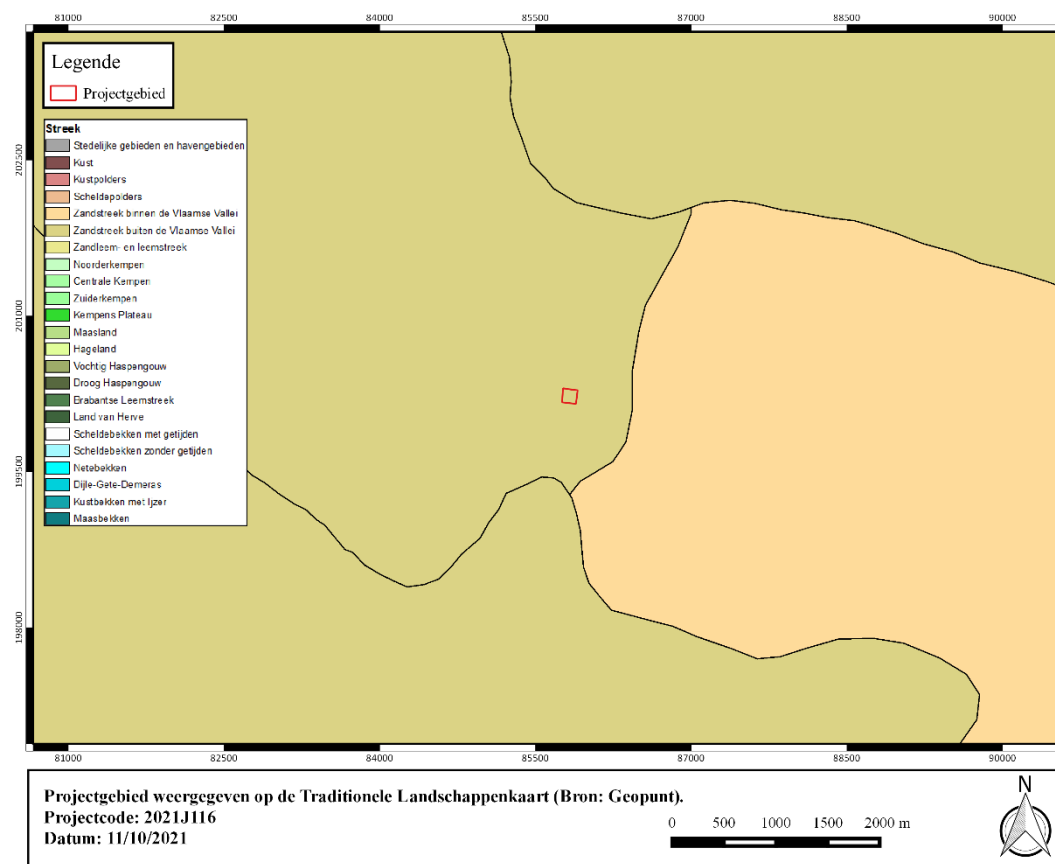
Het micro-reliëf binnen het projectgebied varieert tussen de 10,7 en 11,4 m TAW. Het terrein helt globaal gezien licht af in noordelijke richting vanaf de heuvelrug van Lotenhulle-Hertsberge naar het kanaal Gent-Brugge toe. Het DHMV geeft een eerder rommelige indruk wat doet vermoeden dat het terrein in het verleden mogelijk reeds antropogene aanpassingen onderging. Binnen het terrein zijn daarnaast twee dieper gelegen zones waar te nemen. Deze zones bezitten een hoogteligging van 10,2 m TAW en komen overeen met een bassin en een

² De Moor G. Van De Velde D., 1994; De Moor G. 1960

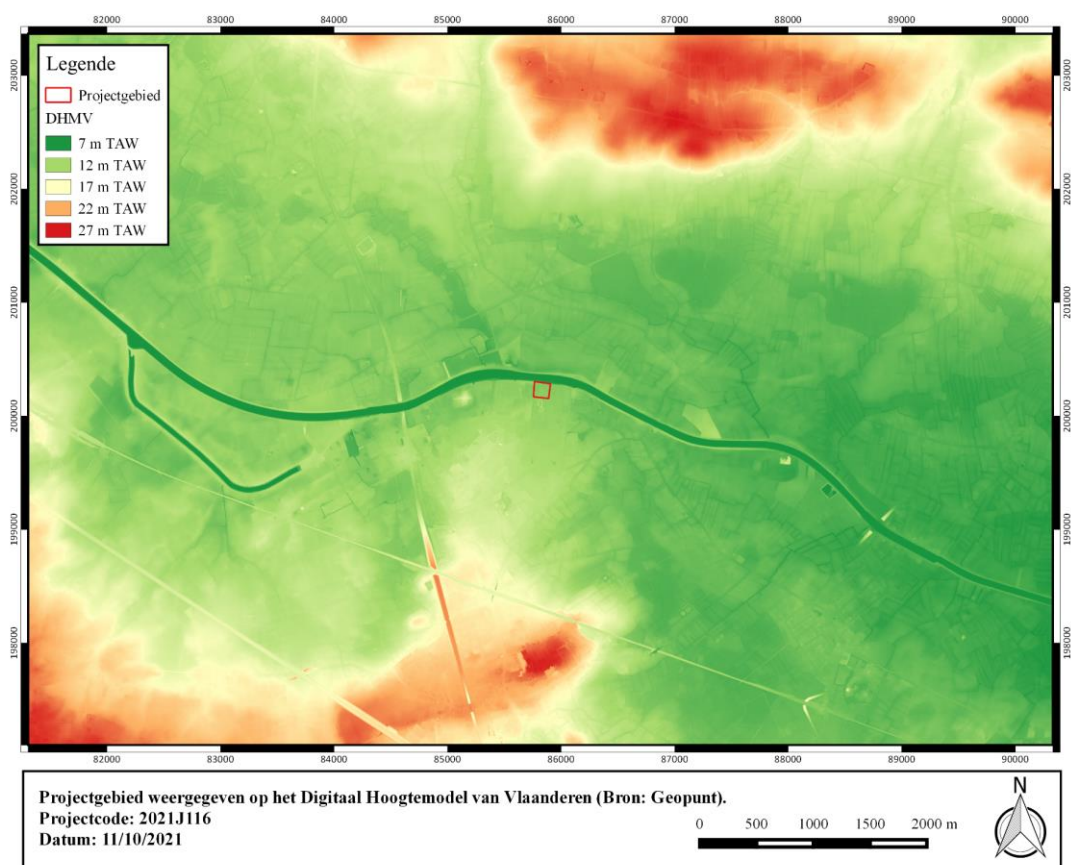

sleuf waarin een container werd geplaatst. Daarnaast bevinden zich lang de noord en zuidzijde beperkt twee opgehoogde zones met een respectievelijke hoogte van 11,7 en 13 m TAW.

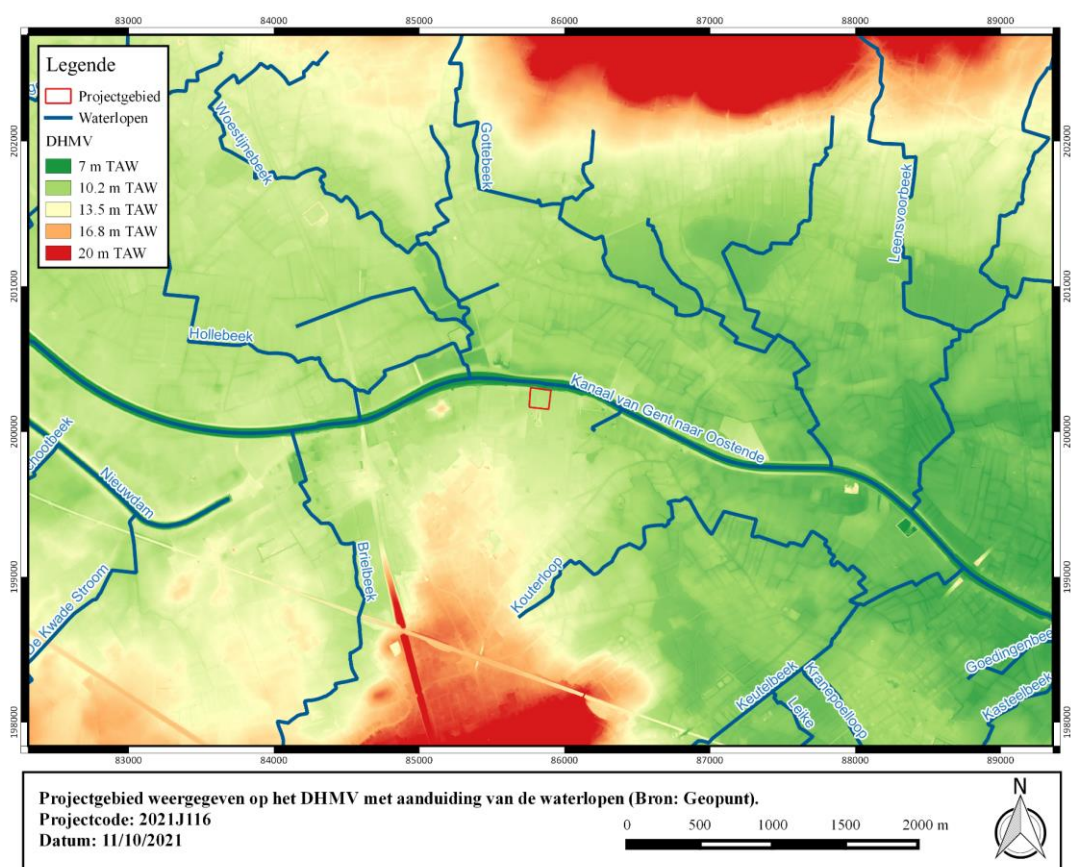
Hydrografisch behoort het projectgebied tot het Bekken van de Brugse polders, deelbekken Brugse Vaart.

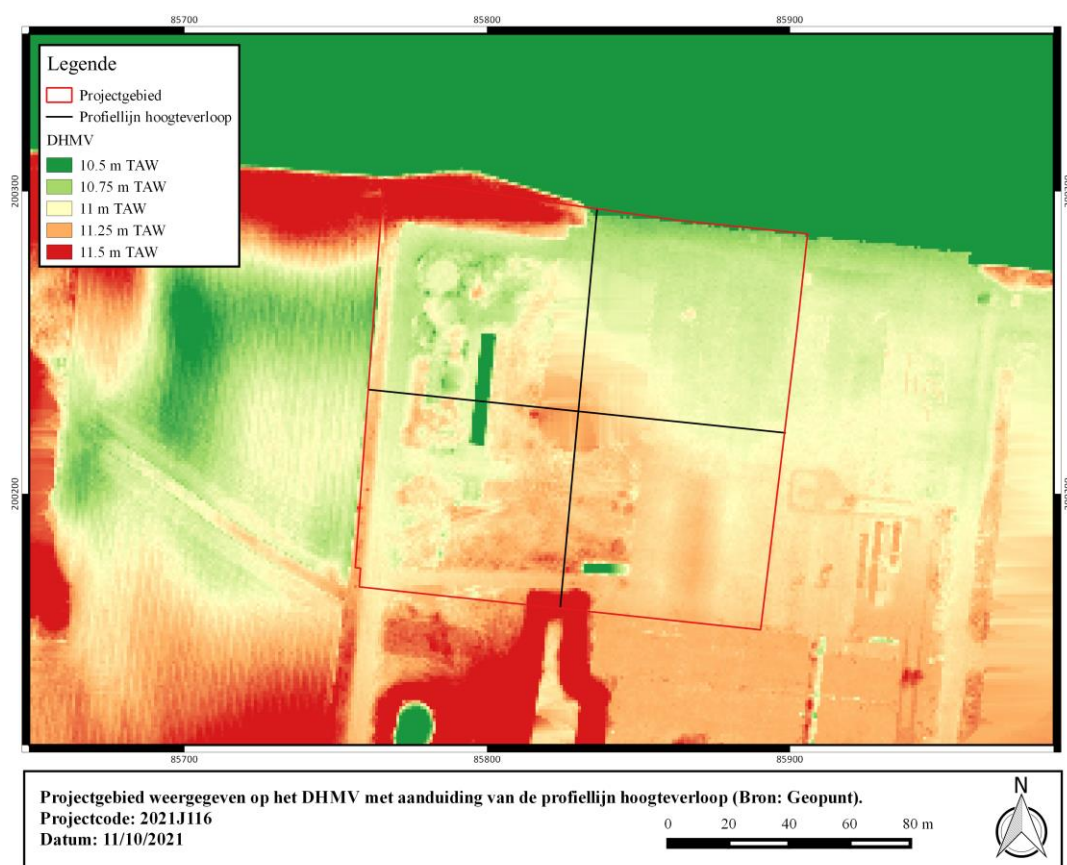
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

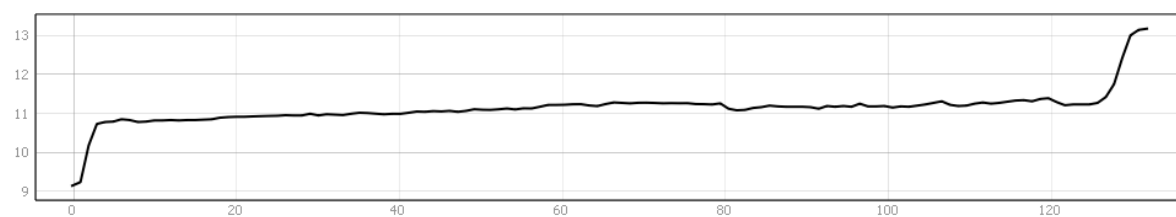
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

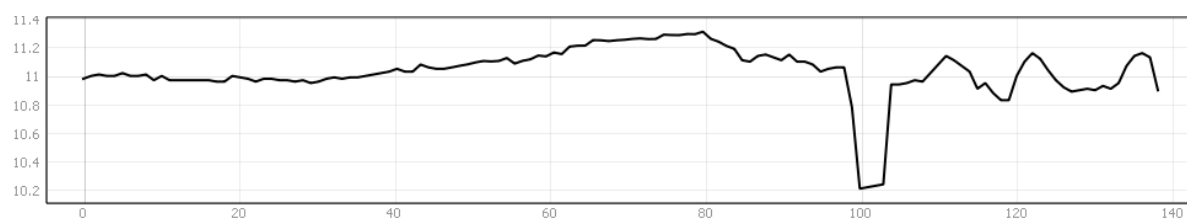
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 12: Hoogteverloop N-Z

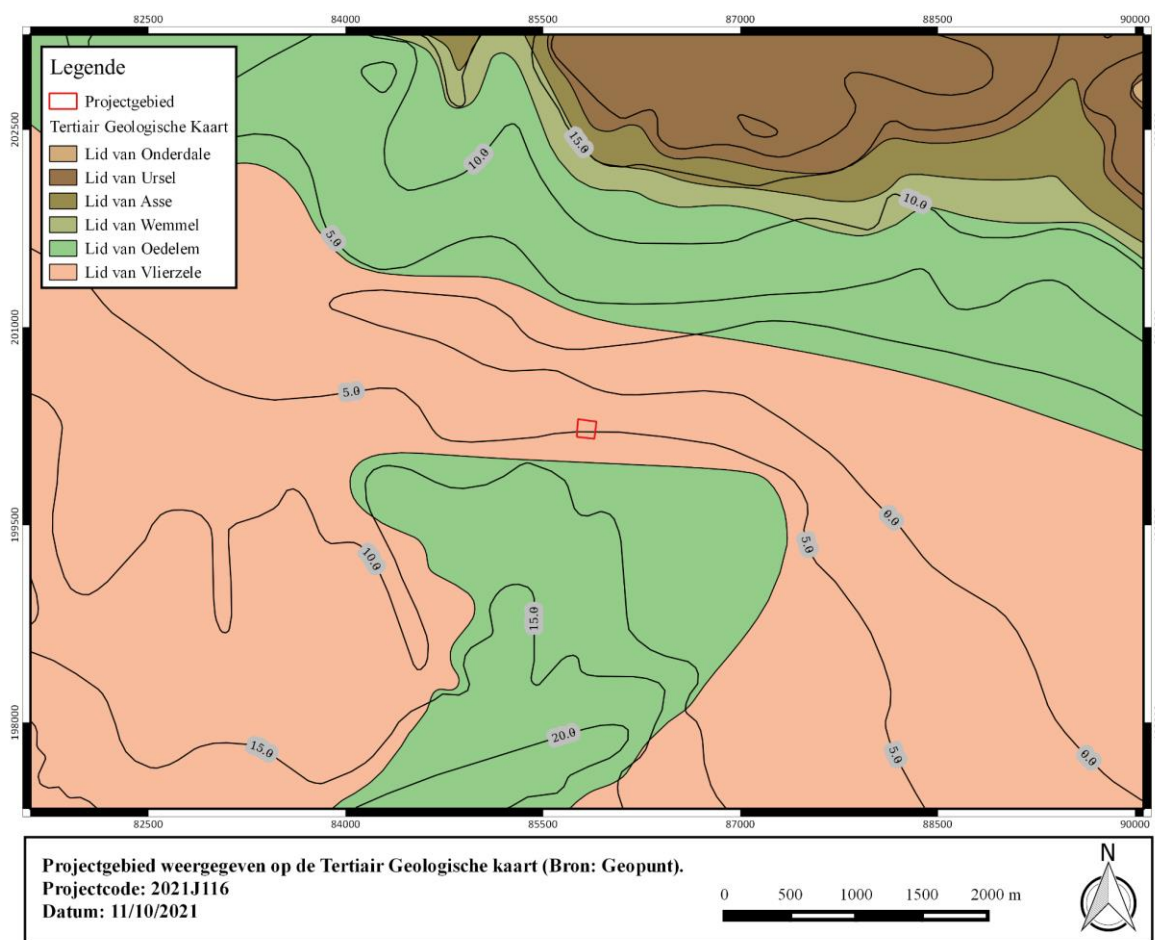

Figuur 13: Hoogteverloop O-W

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in het **Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge)**. De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiïge siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het **Lid van Vlierzele** is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiïg zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

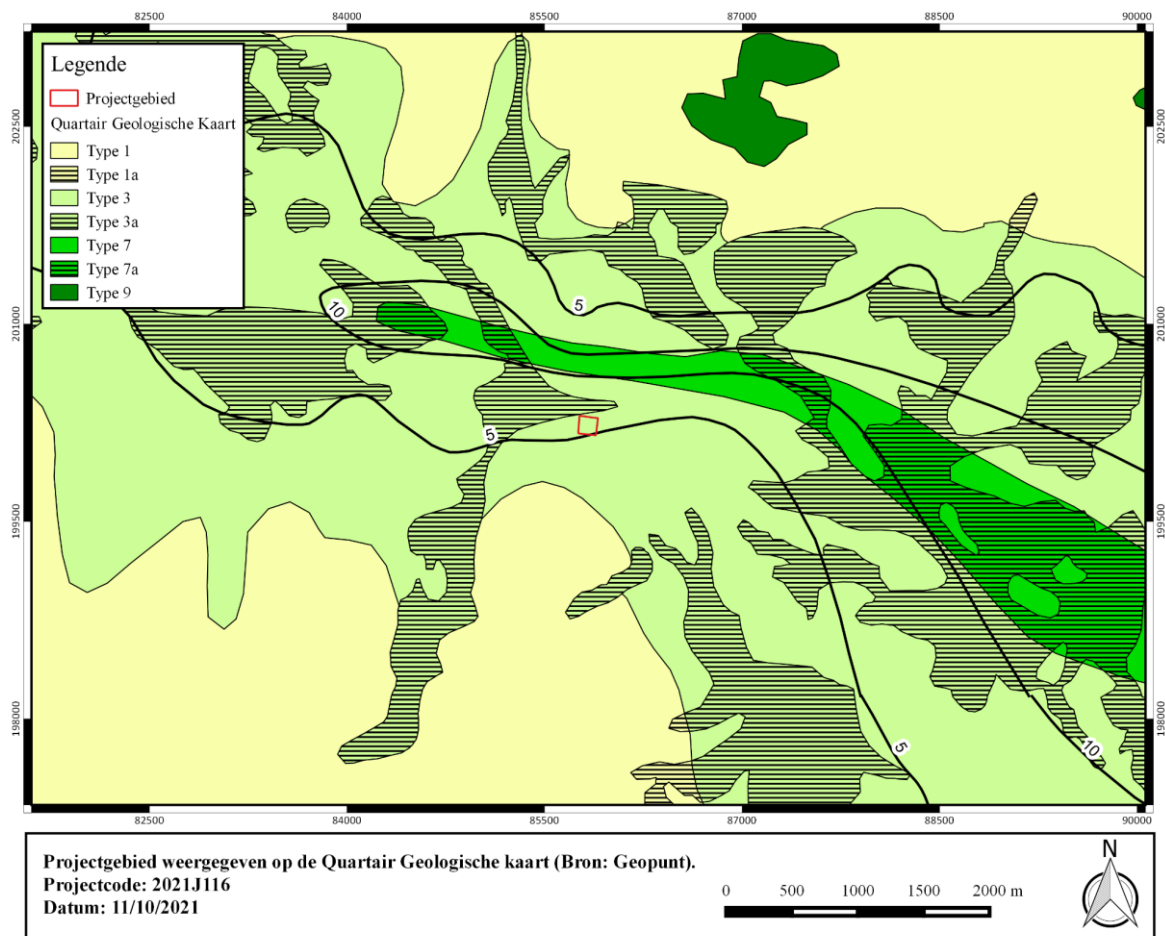

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Precies ten noordwesten van het terrein wordt op de Quartair Geologische kaart **Type 3a** weergegeven. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijk hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

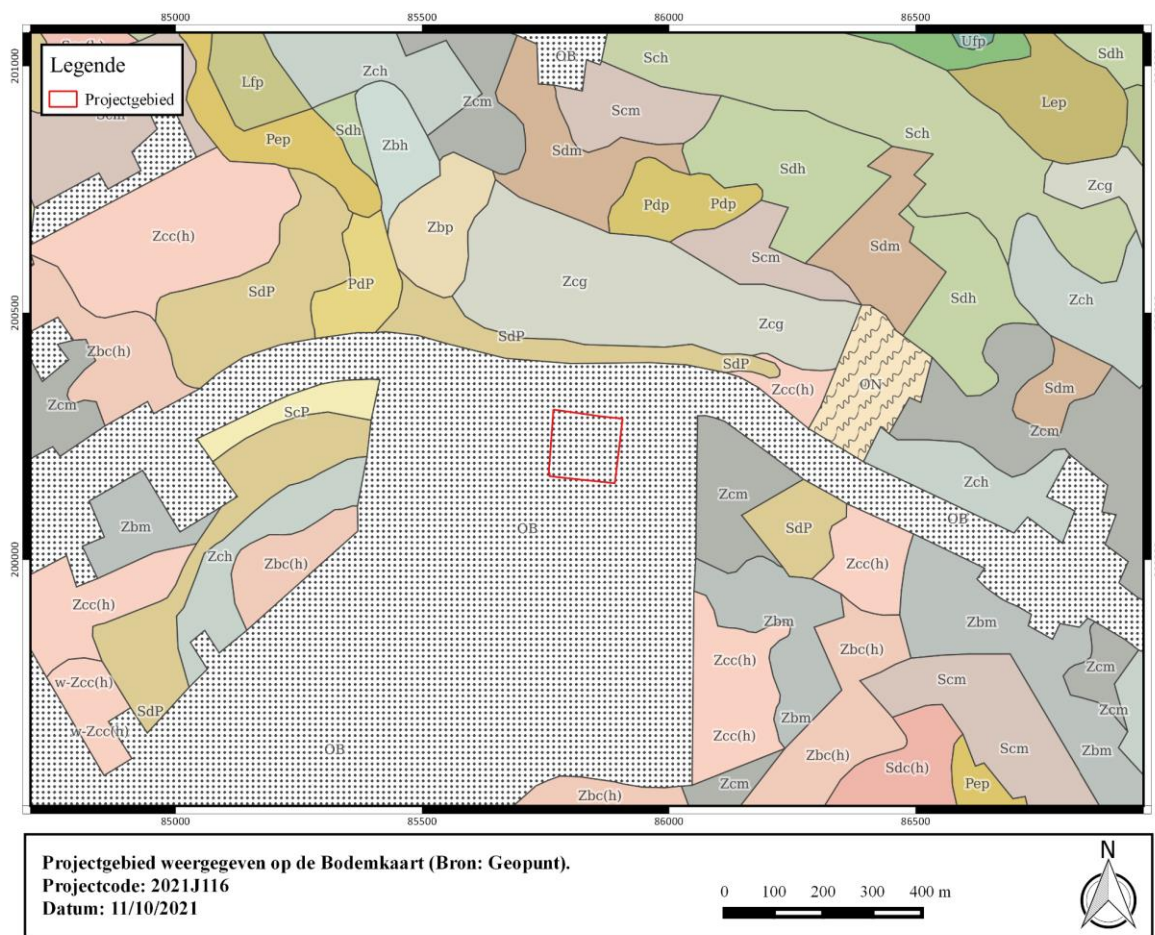
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodenvormingsprozessen

De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer. Het sediment bestaat naar alle waarschijnlijkheid uit matig nat tot matig droog zand.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

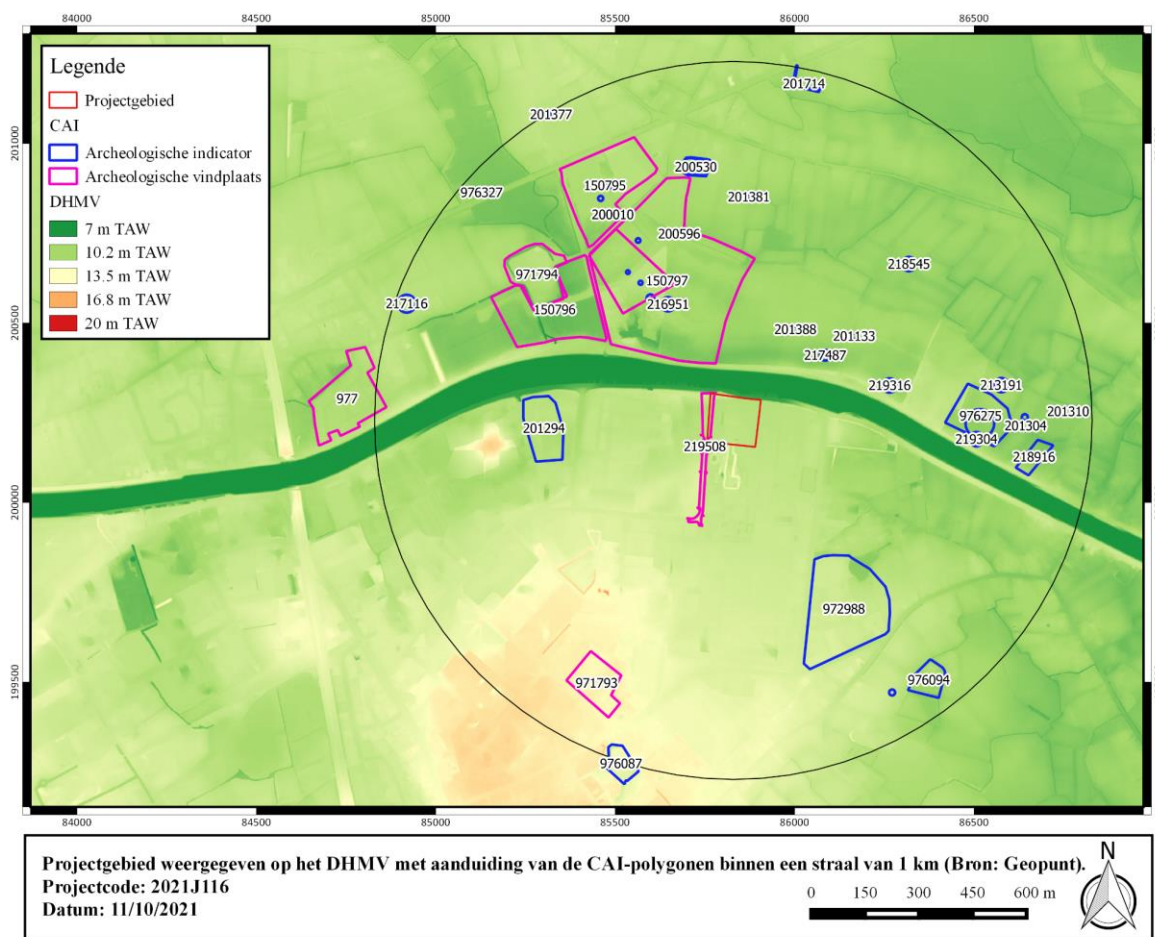
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de omgeving van het projectgebied zijn verschillende archeologische vindplaatsen terug te vinden. Hierbij dient verder vermeld te worden dat enkele mechanische prospecties ten noorden van het kanaal Gent-Brugge (CAI 150795, 150796, 150797) het vooronderzoek vormen van de opgraving 'Aalter Woestijnepark' die op deze locatie werd uitgevoerd tussen 2010 en 2011 (ID980492). Bij dit onderzoek werden op de lager gelegen delen van het terrein langs verschillende depressies artefacten verzameld uit het mesolithicum en neolithicum. Op iets hoger gelegen delen van het terrein werden bewoningssporen en funeraire structuren aangetroffen uit de bronstijd, ijzertijd en Romeinse periode. Tevens werden er delen van twee erven uit de volle middeleeuwen onderzocht en resten van het kasteel van de heren van Woestijne uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied, op het grondgebied van Ursel, werden op een drogere kop in het landschap bewoningssporen uit het neolithicum in kaart gebracht en twee grafheuvels uit de bronstijd. Opmerkelijk is eveneens het aantreffen van een dubbel omgracht grafmonument dat vermoedelijk te dateren is in de late ijzertijd. Tevens werden ook restanten van een Romeinse weg aangetroffen. Het aantreffen van grafheuvels lijkt een constante in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied. Bij metaaldetecties en veldkarteringen werden zowel lithische artefacten als ceramiek en metalen objecten gerecupereerd uit de metaaltijden, Romeinse periode en (vroeg) middeleeuwen. Op basis van de gekende vindplaatsen in de omgeving kan gesteld worden dat de omgeving quasi doorlopend werd bezocht en bewoond sinds de steentijden en sinds het neolithicum op vrij intensieve wijze werd geëxploiteerd.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 1 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

977	Opgraving (2006) finaalneolithicum: 3 pijlpunten, 1 kling, buideltje met silexwerktuigen, overgang neolithicum-bronstijd ijzertijd: aardewerk vermoedelijk te dateren tussen 100 v. Chr. En 50 n. Chr., ook enkele Romeinse scherven late ijzertijd: 3 zones die verder onderzocht werden, 3 14C dateringen op paalgaten geven een datering tussen 320 v. Chr. En 100 v. Chr., 14C datering op een gracht geeft 120 v. Chr – 40 v. Chr.; spiekers; palencluster van 1 of meerdere slecht bewaarde bebouwplattegronden; grachten – late ijzertijd tot vroeg Romeins (150 n. Chr.)
150795	Mechanische prospectie (2009-2010) bronstijd: restanten van dubbele circulaire structuur uit de bronstijd met een diameter van ca. 18m. De structuur lijkt begrensd door een

	enclos die een hoek maakt in westelijke richting. Daarnaast is een dubbele gracht aanwezig die mogelijk ook een enclos vormt. Romeinse tijd: grachten late middeleeuwen: enkele grote kuilen, of aanzet van een grachtensysteem. Bron: Van de Vijver M.; Reniere S.; Keppens K.; Vandendriessche H., 2010. Archeologisch vooronderzoek te Aalter - Woestijne (prov. Oost-Vlaanderen), intern rapport VIOE.; Bourgeois J. e.a. 1999, Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. III. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks, nr. 7.
150796	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Er werden restanten van een circulaire walgracht aangesneden, die te breed en te ondiep is om aan een motte te kunnen worden toegeschreven. De funderingen van een hoektoren werden aangetroffen. Deze was opgebouwd uit verschillende formaten bakstenen (recuperatiemateriaal die teruggaat tot de 13de eeuw). Waarschijnlijk hebben we hier te maken met een 14de-eeuws vierkant bakstenen kasteel met hoektorens op een centraal eiland van ca. 40m diameter. Bron: Van de Vijver M.; Reniere S.; Keppens K.; Vandendriessche H., 2010. Archeologisch vooronderzoek te Aalter - Woestijne (prov. Oost-Vlaanderen), intern rapport VIOE.
150797	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 meter Bronstijd: minstens 1 bronstijdgrafcirkel Late ijzertijd: Sporen van 2 rechthoekige structuren Romeinse tijd: weg, erven, grafveld Volle middeleeuwen: een 12e-eeuwse boerderij Bron: Van de Vijver M.; Reniere S.; Keppens K.; Vandendriessche H., 2010. Archeologisch vooronderzoek te Aalter - Woestijne (prov. Oost-Vlaanderen), intern rapport VIOE.
219508	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Late middeleeuwen: 5 greppels Bron: Apers T. & Dierckx L. 2017: Nota. Verslag van resultaten. Proefsleuvenonderzoek Aalter Woestijne - Venecolaan (prov. Oost-Vlaanderen). https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/5671

971789	Opgraving (1989); NK: 150 meter Laat-neolithicum: Grachten - Grote natte depressie waarin een oud loopvlak bewaard met houtskool, aardewerk (klokbekeraardewerk) en lithisch materiaal: schrabbers, fragment gepolijste bijl, drie wrijfstenen in zandsteen Bronstijd: 2 grafheuvels Late ijzertijd: Dubbele gebogen gracht (door luchtfotografie Ugent ontdekt en sleuf op uitgezet) - Grote rechthoekige structuur (ontdekt door luchtfoto's Ugent), te vergelijken met Ursel en Kemzeke. Rechthoek van 45,5 bij 25/26 m, ononderbroken. In de vulling van gracht weinig materiaal, uitgez. een blauwglazen kraaltje met gele draad, fragm van een schaalte en een aardewerkdepot (met houtskool en splinters verbrand bot) bij de zuidelijke hoek (vermoedelijk cultisch depot). Binnenin monument: twee palenrijen en een aantal slecht bewaarde graven Romeinse tijd: Aarden weg van ongeveer 6,5 m breed, begrensd door greppeltjes, karrensporen Bron: Bourgeois J. & Rommelaere J., 1991. Bijdrage tot de kennis van het meetjesland in de metaaltijden. De opgraving te Ursel (1985-1989) en Aalter (1989-1990), Appeltjes van het Meetjesland, nr, 42, pp. 59-87.
971793	Opgraving; NK: 15 meter Vroege ijzertijd: - 2-schepige houtbouwconstructie (9x12m) met afgeronde hoeken, geen vondsten, er werd wel houtskool gerecupereerd voor C14-datering - in de onmiddellijke nabijheid bevindt zich een klein schuurtje van 3 op 3 m (handgevormd aardewerk: ijzertijd) - 1 paal met ijzertijd-aardewerk Romeinse tijd: 1 kuil met een halve tubulus: wijst dit op een Romeinse nederzetting of hergebruik in een vroegmiddeleeuwse context? Merovingische periode: aardewerk Volle middeleeuwen: 2-tal grachten, waarvan één volmiddeleeuws schervenmateriaal heeft opgeleverd Bron: De Clercq W., 2000. Aalter Air Liquide. Archeologische controle van de aanleg van een bluswaterbasin. In: De Kegel A., e.a., Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1999, p. 129.
971794	Opgraving (1982)

	mesolithicum: ca. 50 lithische artefacten, schrabbers, steker, pièce émousée. volle middeleeuwen: Hof van de Heren van Woestijne/ Burcht van Woestijne (versterkte herenwoning) met kapel. Hier zou een dorp met kerk en herenwoning opgericht zijn ca. 1150-1175, dat ontbonden werd rond 1365-1380. Een hof of versterkte woning op de Woestenij van Aalter wordt reeds vermeld in 1187. Door de vestiging van een legergarnizoen werd een burcht opgericht op de plaats van het Hof. Mogelijk werd in de loop van de 15de eeuw een kasteel met neerhof gebouwd. Bron: Van Vooren, 1982, De opgravingen op de Woestijne te Aalter, Land van de Woestijne, V, 2, p 3-7.; Stockman L., 1979, Het domein van de heer van de Woestijne in de 14e eeuw, Appeltjes van het Meetjesland 30, p 146-156.
980492	Opgraving (2010-2011) Aalter Woestijnepark Tijdens de opgraving werden in het gebied ten oosten van de Woestijnebeek sporen aangetroffen uit de steentijden, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijden. In de lager gelegen zone ten westen van de beek werden restanten aangetroffen van het laatmiddeleeuwse kasteel van de heren van Woestijne. - finaalneolithicum, laatmesolithicum, middenmesolithicum, middenneolithicum, vroegmesolithicum: lithisch materiaal wijst op kortstondige seizoensgebonden bezoeken. Vooral vertegenwoordigd door vondsten uit de natuurlijke depressies. - late bronstijd, middenbronstijd afvalkuilen, huisplattegrond uit de late midden bronstijd. 5 funeraire structuren die behoren tot 1 grafveld, waarvan 3 grafheuvels waren. Ovaal monument uit dezelfde periode. Deze 4 elementen lagen op 1 oost-noordoost georiënteerde lijn. Rechthoekige structuur met gecremeerd bot. Eveneens karrensporen aangetroffen. - ijzertijd nederzettingsresten en funeraire structuren. Enkele monumentale grachten. Gebouwplattegronden, voornamelijk bijgebouwen en spiekers. Verschillende palissades. Vierkante en rechthoekige grachtstructuur met mogelijk funeraire of religieuze functie. Kleine grafheuvel, beenderpakgraf in de nabijheid van de grote bronstijdgrafheuvel. Kleine ronde en ovale grafstructuren. Eveneens karrensporen aangetroffen. - Midden-Romeinse tijd: Nederzetting. Restanten van kleine landbouwwerven van het inheems-Romeinse type. Opmerkelijke afwezigheid van waterputten. Bewoning

	te situeren in de tweede helft van de 1ste tot de 3de eeuw. 2 kleinere grafvelden met eenvoudige brandrestengraven. Imposant funerair monument langs de oostzijde van een weg. - 12de-14de eeuw, late middeleeuwen, volle middeleeuwen: 2 boerderijen. Er zijn eveneens verschillende grachten teruggevonden. De erven werden vermoedelijk eind 12de of begin 13de eeuw opgegeven. De boerderijen waren wellicht afhankelijk van het centrale domein van de heerlijkheid Woestijne. De oudste vermelding van ontginningen in deze gebieden dateert uit 1187. Jongere grachten uit de 13de en 14de eeuw illustreren de verdere exploitatie van het gebied. Herstructurering in de 14de eeuw. Geen latere gracht- of afvalkuilen. - 14de en 15de eeuw, late middeleeuwen, nieuwe tijd: Kasteel van Aalter Woestijne. Naar alle waarschijnlijkheid opgericht in 1376. Residentie van de heren van Woustijne tot het midden of de tweede helft van de 15de eeuw. Vierkant kasteeltype. Consumptieafval zonder indicaties voor een bijzondere status uit het einde van de 15de eeuw. Grote hoeveelheden edelhertbot bij het consumptieafval, verwijzend naar de hoge sociale status van de bewoners. In deze periode werd het kasteel enkel nog als jachtslot gebruikt. - 18de eeuw: Aan de rand van het alluvium van de woestijnebeek en de Durme werd een 17de-18de eeuwse veldweg aangetroffen die aansloot op een brug of overzet. Daarnaast werd verder naar het oosten een groep kuilen aangetroffen die een restant vormen van een kampement uit het 2de kwart van de 18de eeuw. Met mogelijk een stervormig fortje. Het kanaal Brugge-Gent was in deze periode een belangrijke strategische linie. Bron: DE GROOTE K., VAN DE VIJVER M. (red.) 2019: Aalter Woestijne. Een geschiedenis van meer dan 5000 jaar, Relicta Monografieën 18, Brussel.
--	---

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

976087	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
976094	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
--	---------------------------------------

Veldprospecties

976275	Veldprospectie (1990); NK: 15 meter Romeinse tijd: aardewerk Middeleeuwen: aardewerk Nieuwe tijd: aardewerk
976327	Veldprospectie middeleeuwen: parallelle grachten, kan eventueel ook Romeins zijn

Metaaldetectie

213191	Metaaldetectie; NK: 15 meter Nieuwe tijd: munten - stempel
215155	Metaaldetectie; NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: 23 Romeinse munten, nog verder te determineren – aardewerk - Marsbeeldje, Mercuriusbeeldje
216951	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: 3 bronzen munten in slechte staat, niet meer determineerbaar. 1 munt van Hadrianus
217116	Metaaldetectie middeleeuwen: rekenpenning, skapuliertje laat- of postmiddeleeuws 17 ^{de} eeuw: klein beeldje, mannelijke figuur met lans onbepaald: 2 gecorrodeerde munten
217487	Metaaldetectie; NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: sestertius Lucilla
218545	Metaaldetectie; NK: 15 meter Karolingische periode: fragment van fibula 17e eeuw: stuiven Den Bosch – fragment boekbeslag

218916	Metaaldetectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Schotse munt Crux Pellit - gesp Nieuwe tijd: oord
219304	Metaaldetectie; NK: 15 meter 16e eeuw: zegelstempel met mythische pegasus
219316	Metaaldetectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: 14e-eeuwse zegelstempel

Luchtfotografie

200657	Luchtfotografie onbepaald: kuilen
201539	Luchtfotografie onbepaald: kuilen
206165	Luchtfotografie; NK: 150 meter bronstijd: grafcirkel
972988	Luchtfotografie; NK: 150 meter Onbepaald: Circulaire structuur gevormd door perceelsbegrenzing en een weg, deels verdwenen. Diameter van de site bedraagt 300m. In het noordoosten doet perceel 120 aan een site met walgracht denken.

Onbepaald

200010	Onbepaald bronstijd: grafheuvel
200530	Onbepaald middeleeuwen: site met walgracht
200596	Onbepaald bronstijd: grafheuvel
200714	Onbepaald

	bronstijd: grafheuvel
201039	Onbepaald bronstijd: grafheuvel
201133	Onbepaald bronstijd: grafheuvel
201294	Onbepaald middeleeuwen: verdwenen site met walgracht
201304	Onbepaald bronstijd: grafheuvel
201309	Onbepaald bronstijd: grafheuvel
201310	Onbepaald bronstijd: grafheuvel
201370	Onbepaald neolithicum: afslagen, kielschrabber, afslagschrabber, mogelijk behoren de silexfragmenten ook tot de metaaltijden.
201371	Onbepaald neolithicum: kernrest-fragmenten, afslagen, kling, mogelijk behoren de fragmenten ook tot de metaaltijden.
201377	Onbepaald neolithicum: kernfragmenten, afslagen
201381	Onbepaald neolithicum: afslag, kern
201388	Onbepaald neolithicum: kern, afslag
201714	Onbepaald middeleeuwen: site met walgracht

(Archeologie) nota's binnen een straal van 2 km

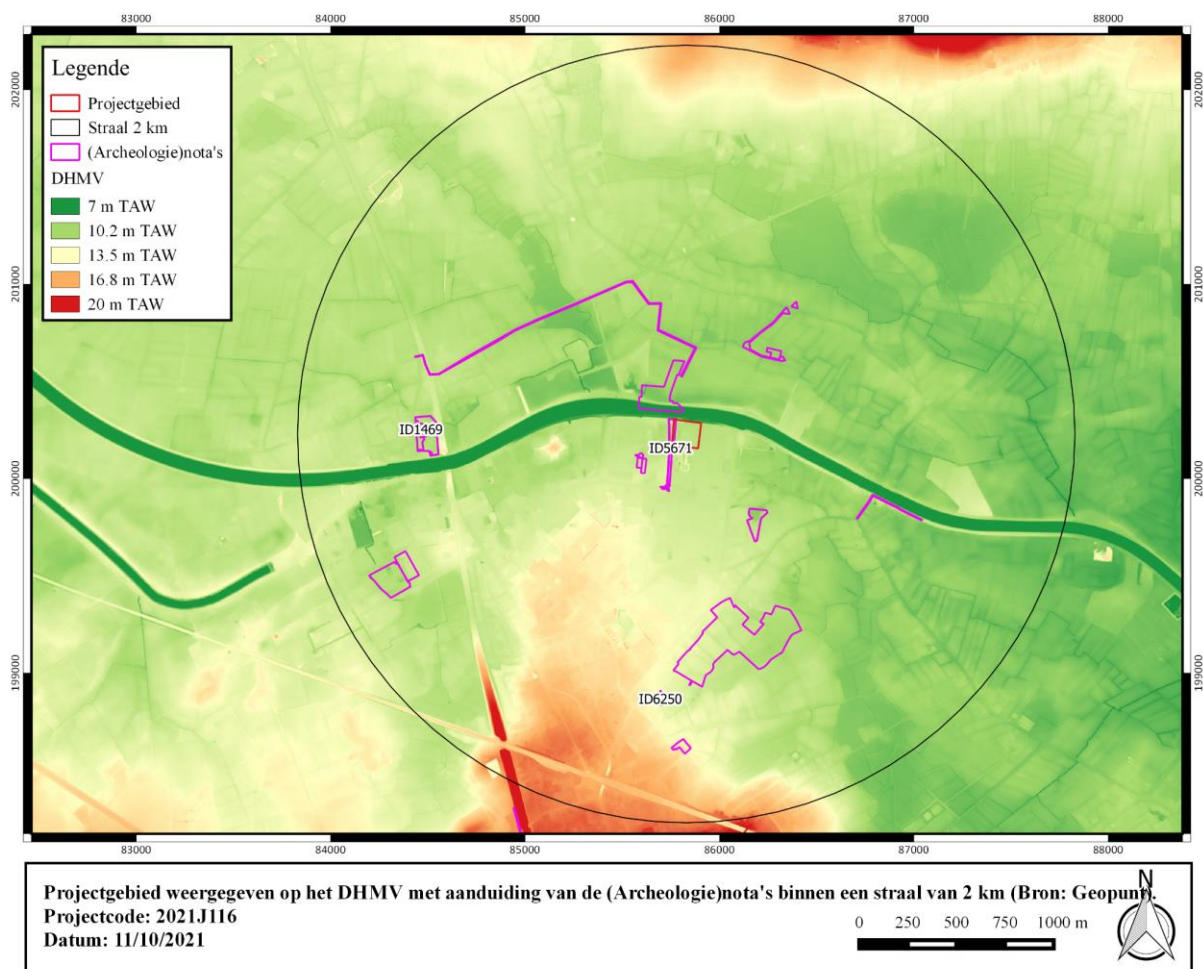
In de directe omgeving van het projectgebied werden in het verleden reeds verschillende archeologienota's opgesteld. In onderstaande tabel worden de nota's waarbij eveneens een vervolgonderzoek werd uitgevoerd, toegelicht. Hiertoe behoort eveneens het archeologisch onderzoek dat langs de westzijde van het terrein gedeeltelijk overlapt met het huidige projectgebied (ID 3563 en 5671). Dit onderzoek werd uitgevoerd naar aanleiding van de aanleg van de Venecolaan waar het huidige onderzoeksgebied langs de westzijde aan grenst.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd één sleuf met een breedte van 2 m ten zuiden van het huidige projectgebied en één sleuf met een breedte van 4 m ten westen van het huidige projectgebied aangelegd. In totaal kwamen hierbij 6 antropogene en 1 natuurlijk spoor aan het licht. De antropogene sporen betroffen telkens greppels. Ten westen van het projectgebied werd langs de zuidzijde van de sleuf een gracht (S2) met daarin één fragment grijs gedraaid aardewerk teruggevonden. Het fragment is te dateren in de late middeleeuwen. Langs de noordzijde van de sleuf kwam een cluster van oversnijdende greppels (S4-7) voor. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen waardoor deze niet gedateerd kunnen worden.

Voor de archeologienota precies ten noorden van het projectgebied (ID 18346³) werd na de bureaustudie geen verder vervolgonderzoek geadviseerd doordat dit projectgebied zowel overlapt met een gebied geen archeologie (eerder reeds opgegraven, zie CAI 150797) als met het kanaal zelf.

³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/18346>

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het DHMV met de archeologienota's binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

ID	Resultaten	Advies
3563 ⁴	Bureauonderzoek + PIB: Aalter Woestijne Venecolaan	Vrijgave
5671 ⁵	In totaal konden bij het proefsleuvenonderzoek zes sporen opgemeten worden. Deze sporen betroffen greppels, waarschijnlijk in functie van perceelsafbakening. De datering kon niet met zekerheid achterhaald worden. Er werd één klein fragment grijs gedraaid aardewerk aangetroffen dat een vermoedelijke datering in de late middeleeuwen geeft. Op basis van de gezette profielen kon vastgesteld worden dat de bodem geleidelijk veranderd van zuid naar noord. In het noorden konden nog resten van een podzol worden vastgesteld.	

⁴ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/3563>

⁵ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/5671>

4354 ⁶ 6250 ⁷	Bureauonderzoek + geofysisch onderzoek + PIB: Aalter Raasakker In het westelijke deel van het plangebied is een archeologische site aanwezig. Hier werden, naast sporen van recente landbouwactiviteiten, goed bewaarde archeologisch relevante sporen aangesneden. Het gaat om paalsporen, kuilen, een gracht en een groter ondefinieerbaar spoor. Op basis van de talrijke vondsten worden de sporen voornamelijk gedateerd in de Romeinse periode. Mogelijk zijn een paar greppels restanten van karresporen uit de ijzertijd. De aangetroffen sporen vallen binnen de verwachting die er was, rekening houdend met de gekende baanpost en Romeinse weg aan de Oostmolenstraat. Vermoedelijk kunnen de sporen die met het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen ook in verband gebracht worden met deze site.	Opgraving
2565 ⁸ 6076 ⁹ 7873 ¹⁰ 14074 ¹¹ 1469 ¹²	Bureauonderzoek + PIB (in verschillende fasen) + opgraving: Aalter De Weverij De opgraving aan de Weverij in Aalter leverde erg interessante en uitzonderlijke resultaten op die een nuttige aanvulling zijn op de bestaande kennis over de vroeg-La Tène periode in deze regio, maar ook daarbuiten. In totaal werden één slecht en twee goed bewaarde hoofdgebouwen, en twaalf vermoedelijke bijgebouwen uit de late ijzertijd, meer bepaald de vroeg-La Tène periode, geïdentificeerd, en konden twee uitgestrekte greppelsystemen ontwaard worden die de ruimte rond en tussen de gebouwen indeelden. De bewoning kende minstens twee fases. De eerste fase is te situeren in de (6de)- 5de eeuw v.Chr. en beslaat de twee goed bewaarde geïdentificeerde hoofdgebouwen. Er kan van uit gegaan worden dat tijdens deze periode twee woonerven op het terrein aanwezig waren, al dan niet tegelijkertijd. Eén kuil kan als haard, oven, of afvalkuil met haard- of ovenresten geïnterpreteerd worden. Van de tweede fase werd een greppelsysteem aangetroffen. Een aantal bijgebouwen kunnen op basis van hun oriëntatie ook tot deze tweede fase gerekend worden. Daarnaast bleek één gebouwplattegrond uitzonderlijk groot in vergelijking met de reeds voor deze periode gekende gebouwen uit de ruime regio.	

⁶ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/4354>

⁷ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6250>

⁸ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/2565>

⁹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/6076>

¹⁰ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/7873>

¹¹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/14074>

¹² <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1469>

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De oudste sporen van bewoning in de omgeving van Aalter zijn te dateren rond 3000 à 2000 voor Christus. Daarnaast werd eveneens sporen van menselijke aanwezigheid teruggevonden uit de late bronstijd en vroege ijzertijd in de vorm van een grafveld in de wijk Oosterveld en wijzen Romeinse vondsten in de omgeving van Loveld en Houtem ten zuiden van het projectgebied op een mogelijke Gallo-Romeinse nederzetting.

Aalter wordt voor het eerst vermeld als Villa Halefra in 974 in het Liber Traditionum van de Gentse Sint-Pietersabdij. Bestuurlijk maakte het dorp deel uit van de Kasselrij van de Oudburg van Gent. Het grafelijk domein werd rond 1200 gefeodaliseerd waardoor belangrijke heerlijkheden ontstonden zoals het Land van de Woestijne en het Land van Woeste. Het gebied ten noorden van de Brugse Vaart werd onder impuls van de Heer van Woestijne ontgonnen in de 13de eeuw. De heerlijkheid Woeste besloeg twee derden van Aalter. In de gemeente kwamen verspreid omwalde motten voor die meestal tot een heerlijkheid behoorden en waarvan thans nog sporen terug te vinden zijn in al of niet omgrachte hoeven.

Belangrijk voor de socio-historische evolutie is het graven in het begin van de 17de eeuw van de Brugse Vaart met versterkingen, in de bedding van de vroegere Durme. De spoorweg die Aalter doorsnijdt werd in 1838 aangelegd. Aalter bleef tot rond 1960 een nagenoeg uitsluitend agrarische gemeente. Het industrieterrein waartoe het projectgebied behoort werd in 1962 aangelegd tussen de het kanaal Gent-Oostende en de dorpskern. Het industrieterrein is ca. 125 hectare groot. Gepaard met de economische groei breidde het centrum vanaf de jaren 1960 uit met verschillende nieuwe woonwijken, wat resulteerde in een demografische stijging¹³.

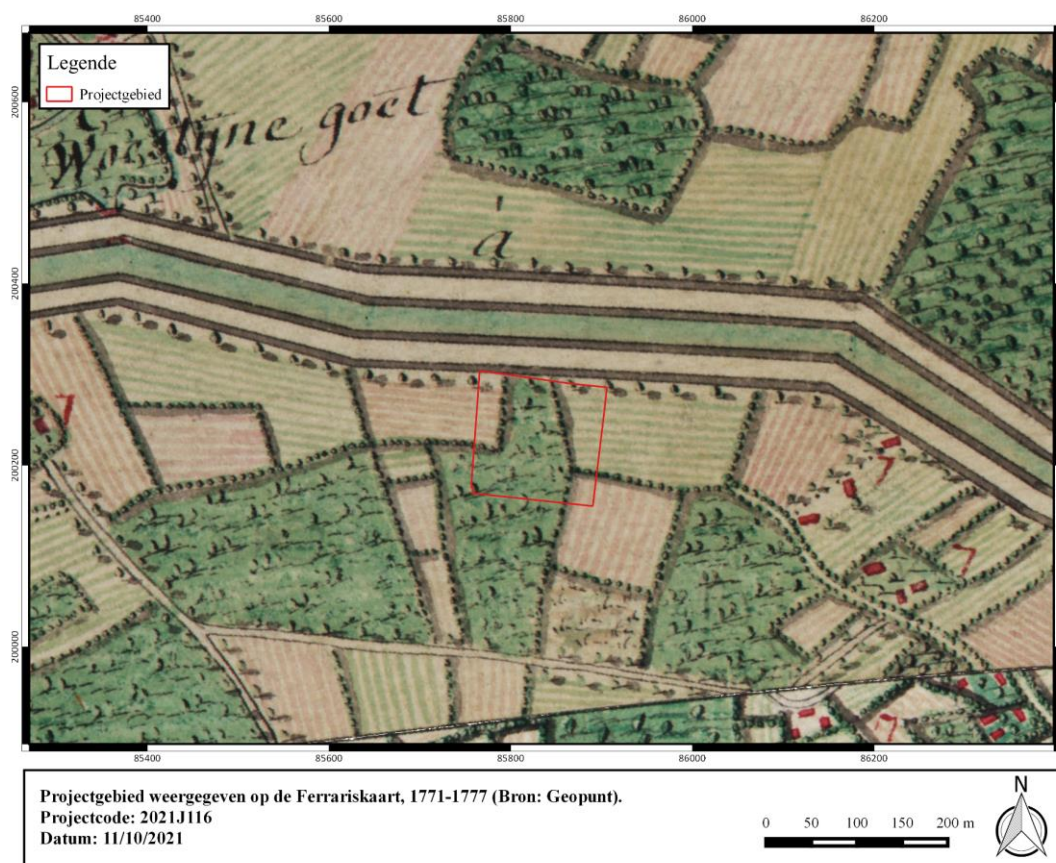
¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Aalter [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14191> (Geraadpleegd op 11-10-2021)

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Op de Ferrariskaart wordt het projectgebied grotendeels ingetekend als weiland. Daarnaast bevindt er zich langs de oost- en westzijde een gedeelte akkerland. Er is geen bebouwing aanwezig binnen de grenzen van het plangebied. Het kanaal Gent-Brugge wordt precies ten noorden van het terrein weergegeven. De ruimere omgeving rondom het terrein bestaat uit een afwisseling van akkerland en weiland met verspreide hoevebebauwing waaronder enkele sites met walgracht.

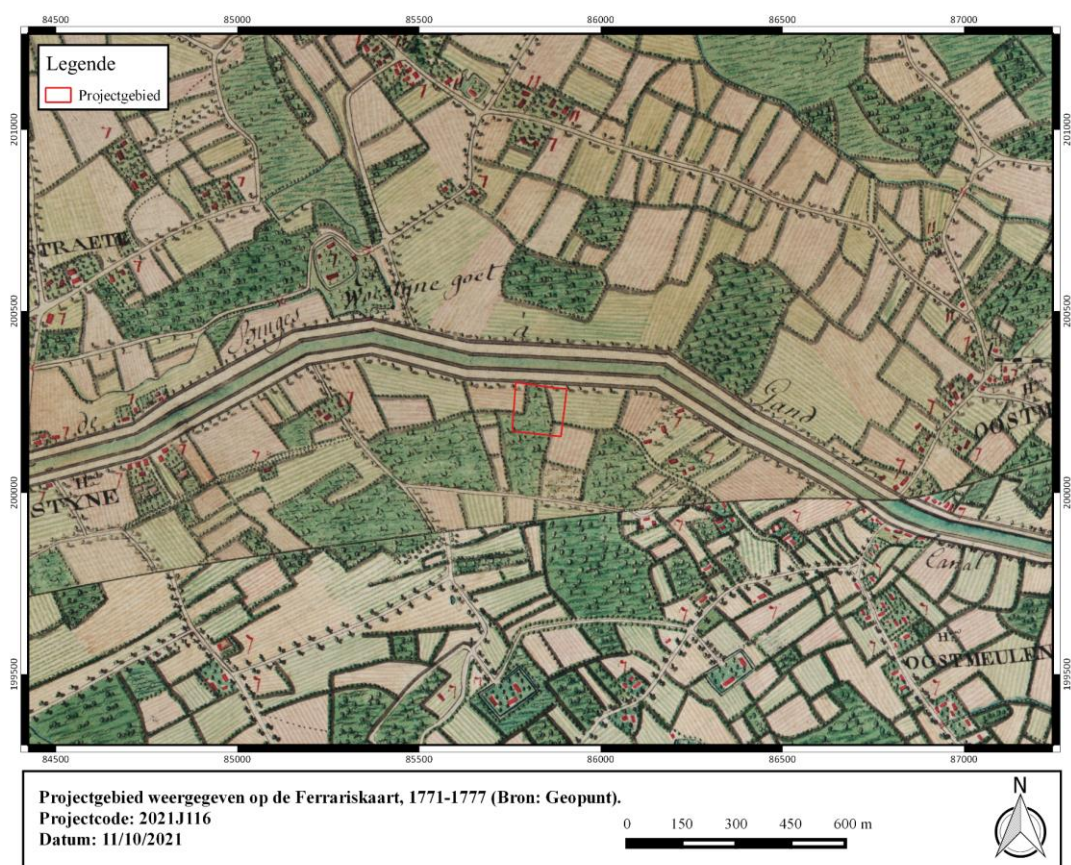
Het 19de-eeuwse kaartmateriaal geeft geen verdere informatie weer. Ook hier blijft het terrein onbebouwd. Op de Vandermaelenkaart wordt een beperkte zone binnen het plangebied ingetekend als bosgebied.

De topografische kaart van het NGI uit 1967 geeft langs de westzijde van het terrein een rechthoekig gebouwblok weer. Daarnaast zijn nog enkele andere, niet nader te omschrijven elementen aangegeven binnen de grenzen van het projectgebied. In de omgeving rondom het terrein worden nog enkele andere grotere gebouwen aangegeven. Dit is in overeenstemming met de oprichting van de industriezone in dit gebied in 1962¹⁴.

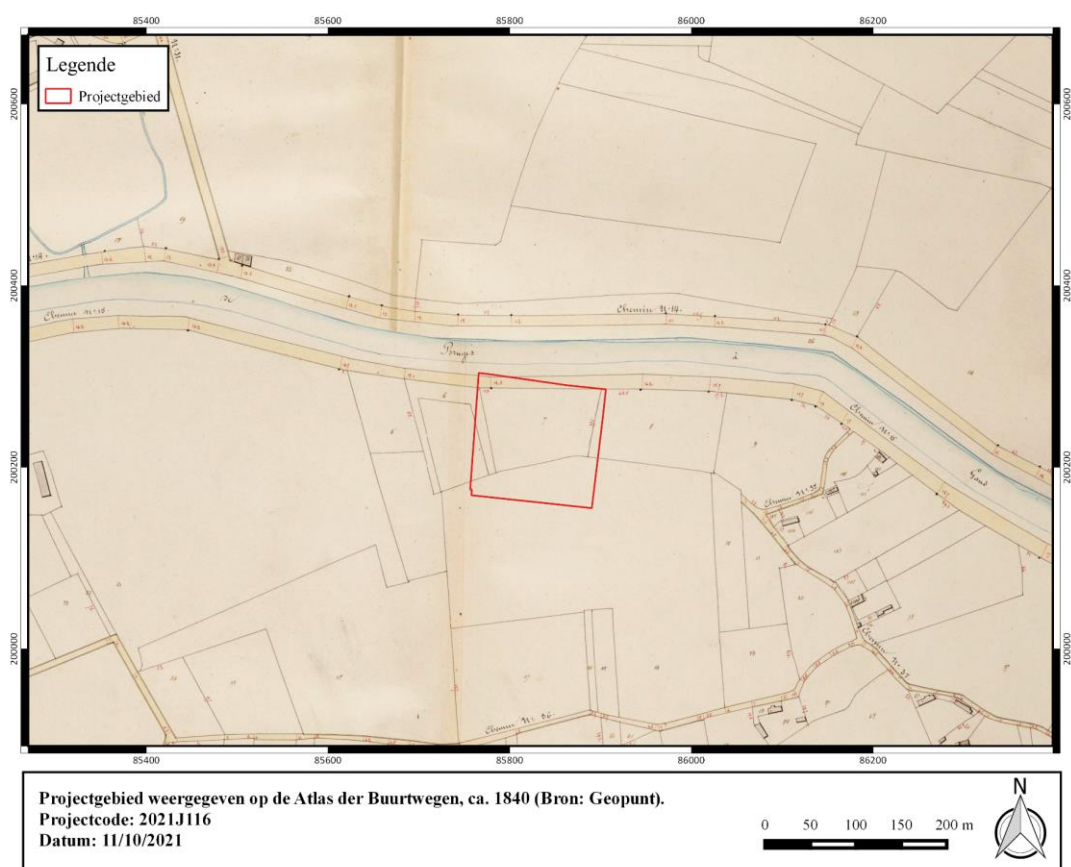

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

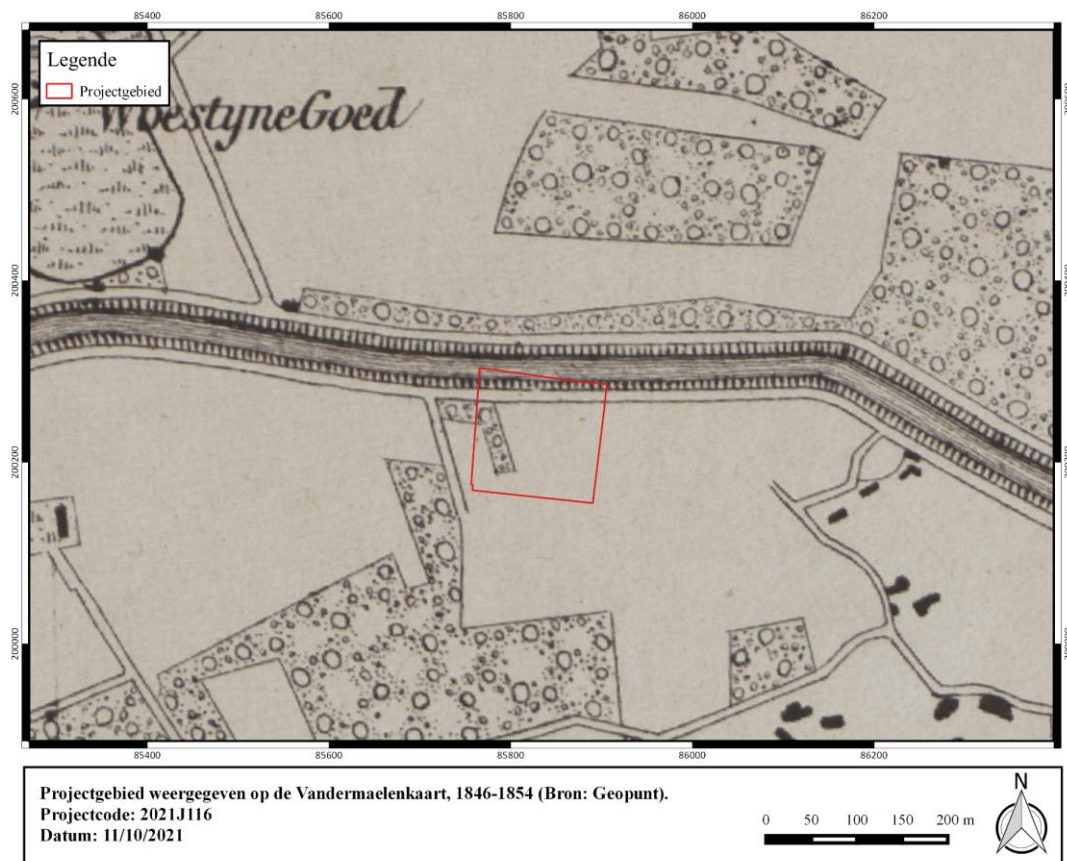
¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Aalter [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14191> (Geraadpleegd op 11-10-2021)

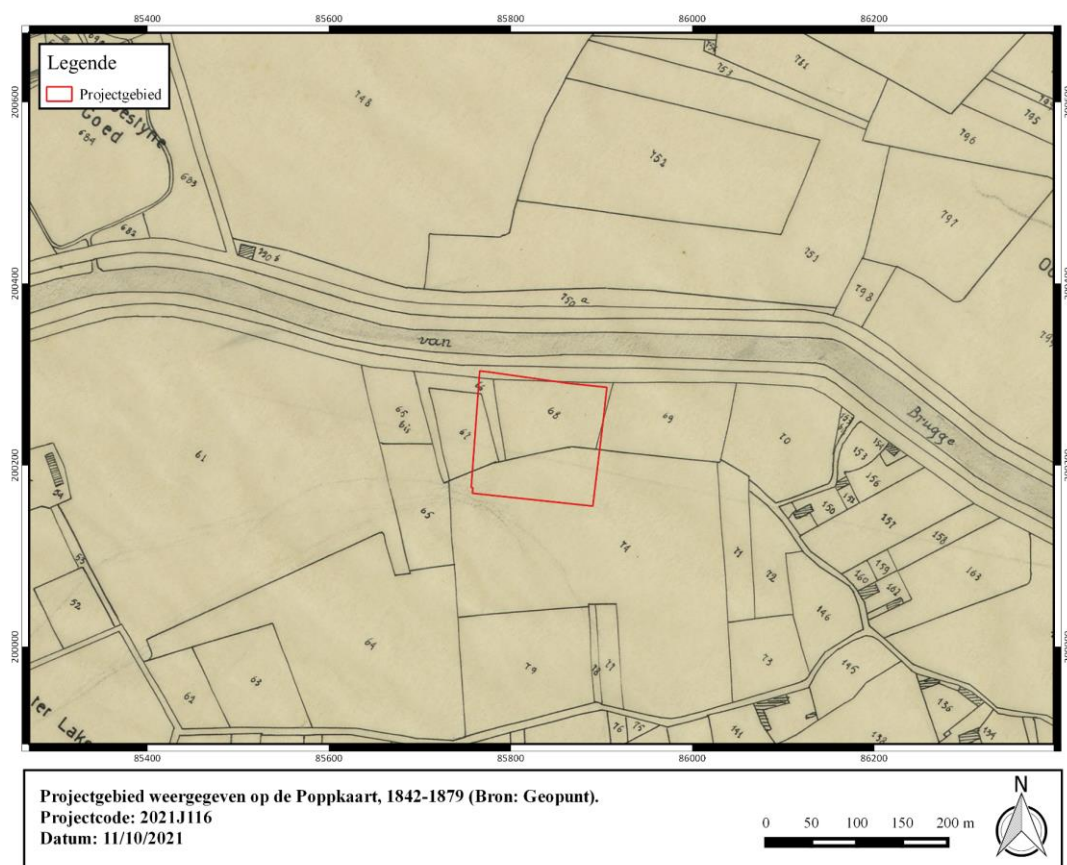
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

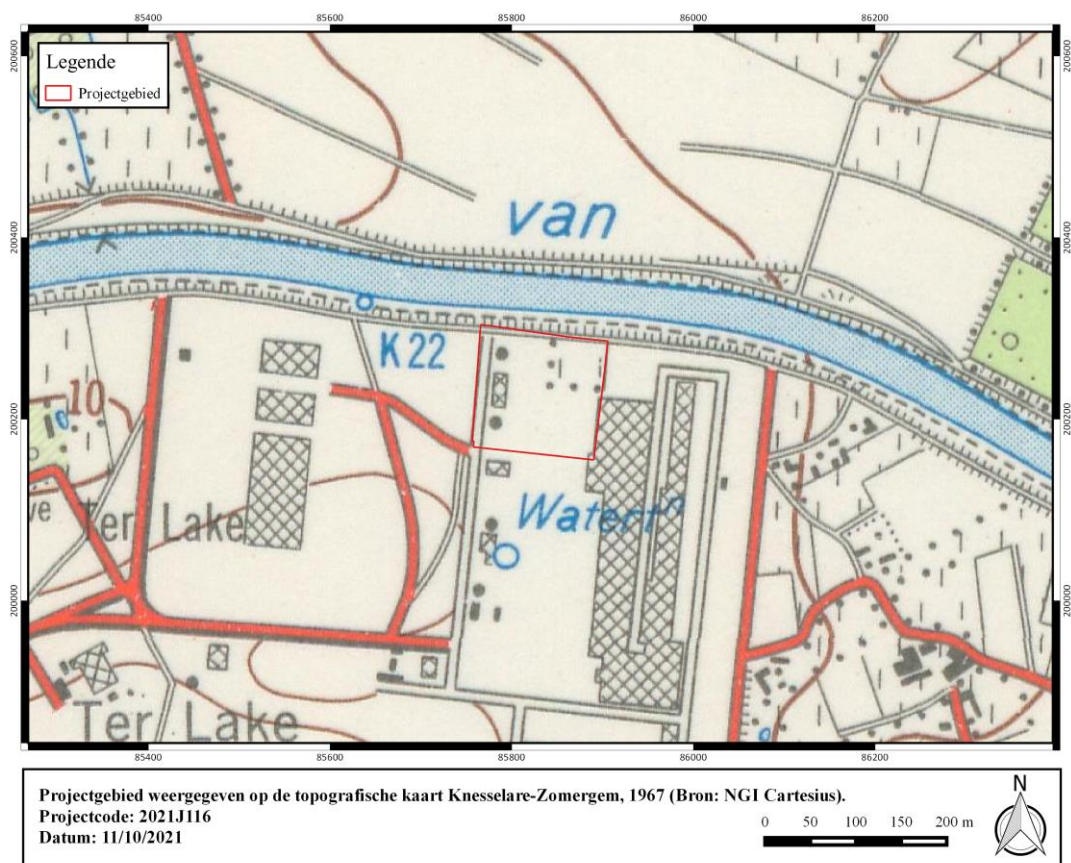

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

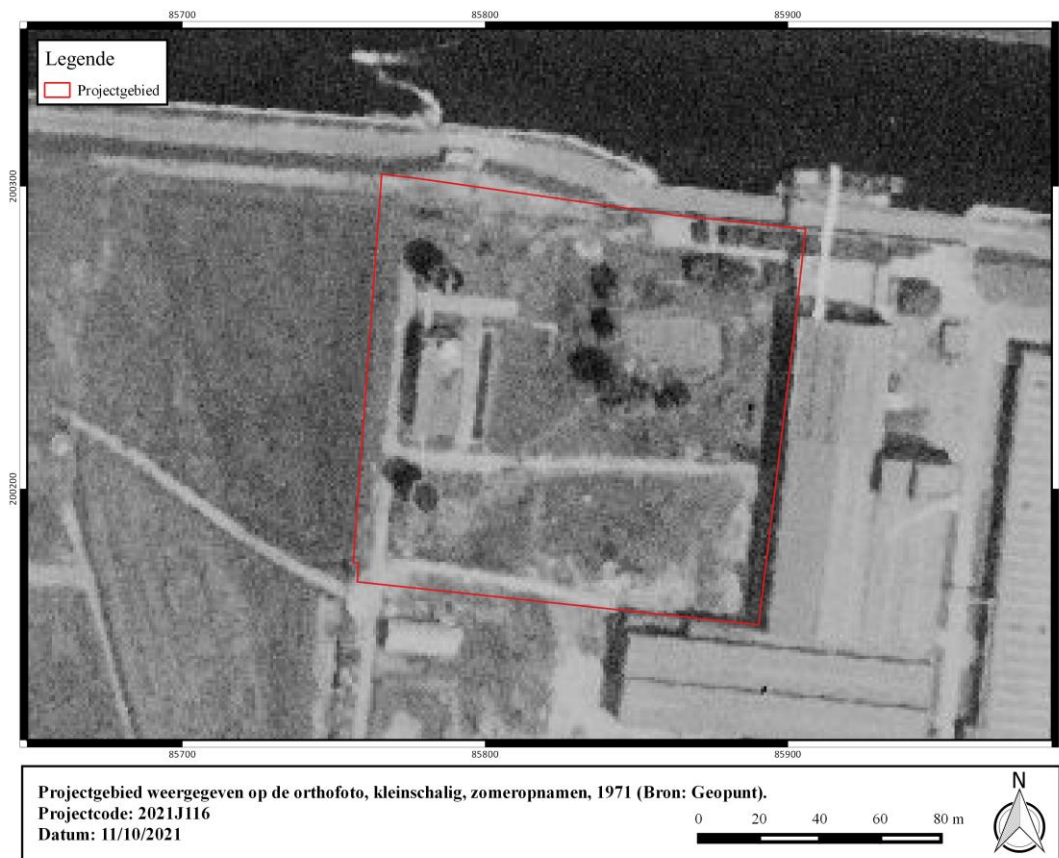

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft de evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Op de oudste luchtfoto uit 1971 is te zien dat zich langs de westzijde van het terrein een gebouw met omliggende verharding bevindt. Ten oosten van de verharding is de diepere sleuf gelegen die te zien is op het DHMV. Ten noorden en zuiden van het gebouw bevinden er zich twee ronde structuren, mogelijk een opslagtank of silo. Daarnaast zijn verspreid over het terrein verschillende paden en enkele bomen of struiken aanwezig. Het overige gedeelte van het terrein bestaat uit grasland. Deze situatie komt vrij goed overeen met de topografische kaart van het NGI uit 1967.

Op het daaropvolgende beeld uit 1979-1990 zijn het westelijke gebouw met omringende verharding en de twee ronde torentjes nog steeds zichtbaar. De site werd echter uitgebreid met een loods langs de oostzijde van het projectgebied en een bijkomende verhardingszone ten noorden, westen en zuiden van deze loods. Centraal en langs de noordrand van het terrein is nog steeds een groenzone zichtbaar. Deze situatie blijft vervolgens vrij ongewijzigd tot op het luchtbeeld uit 2014.

Op de daarop volgende luchtfoto uit 2015 is te zien hoe de gebouwen binnen het projectgebied evenals de westelijke verhardingszone werden gesloopt en verwijderd. De oostelijke verhardingszone bleef samen met de rijweg langs de noordzijde tot op vandaag bewaard. Zowel de verharde zone als de braakliggende zone langs de westzijde werden vervolgens verschillende jaren als opslagplaats voor grond en materialen gebruikt. Op de luchtbeelden uit 2018 en 2019 is tot slot de constructie van de Venecolaan en brug over het kanaal te zien. In deze periode werd ook de originele toegangsweg langs de westzijde van het terrein verwijderd. Tijdens deze werkzaamheden werd de westzijde van het terrein mogelijk in gebruik genomen als werk of opslagzone.

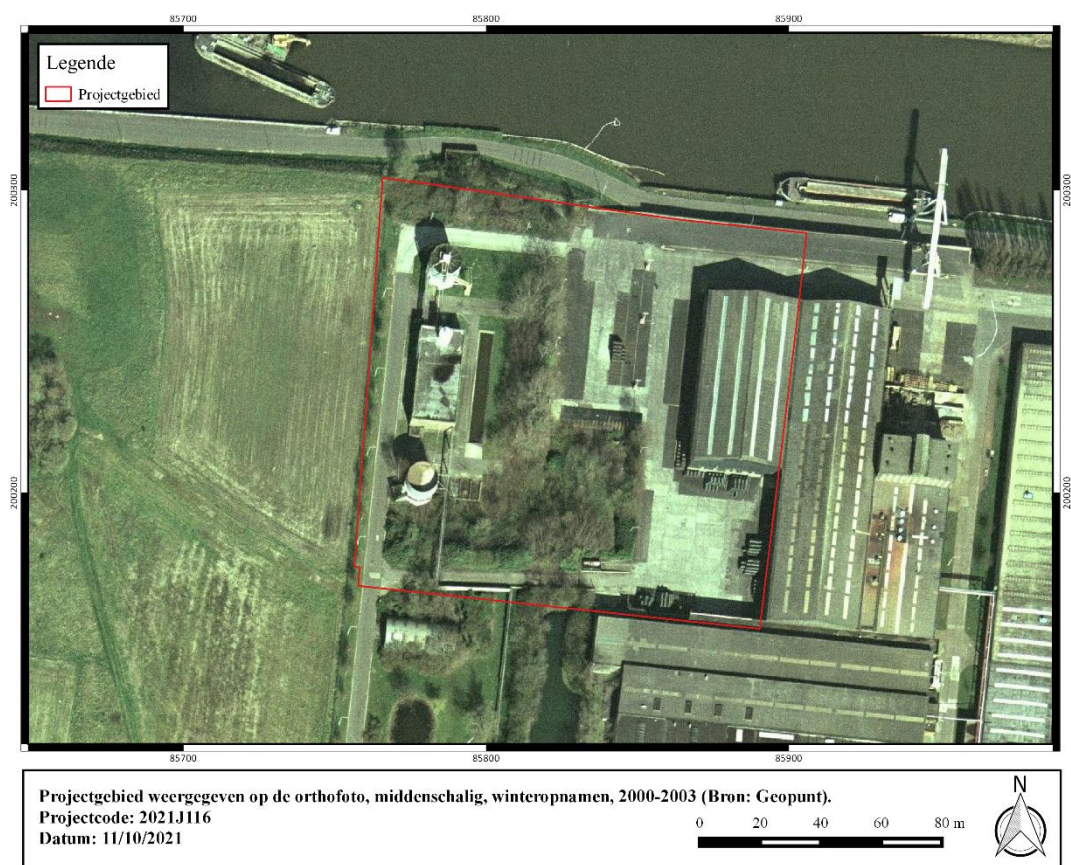

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

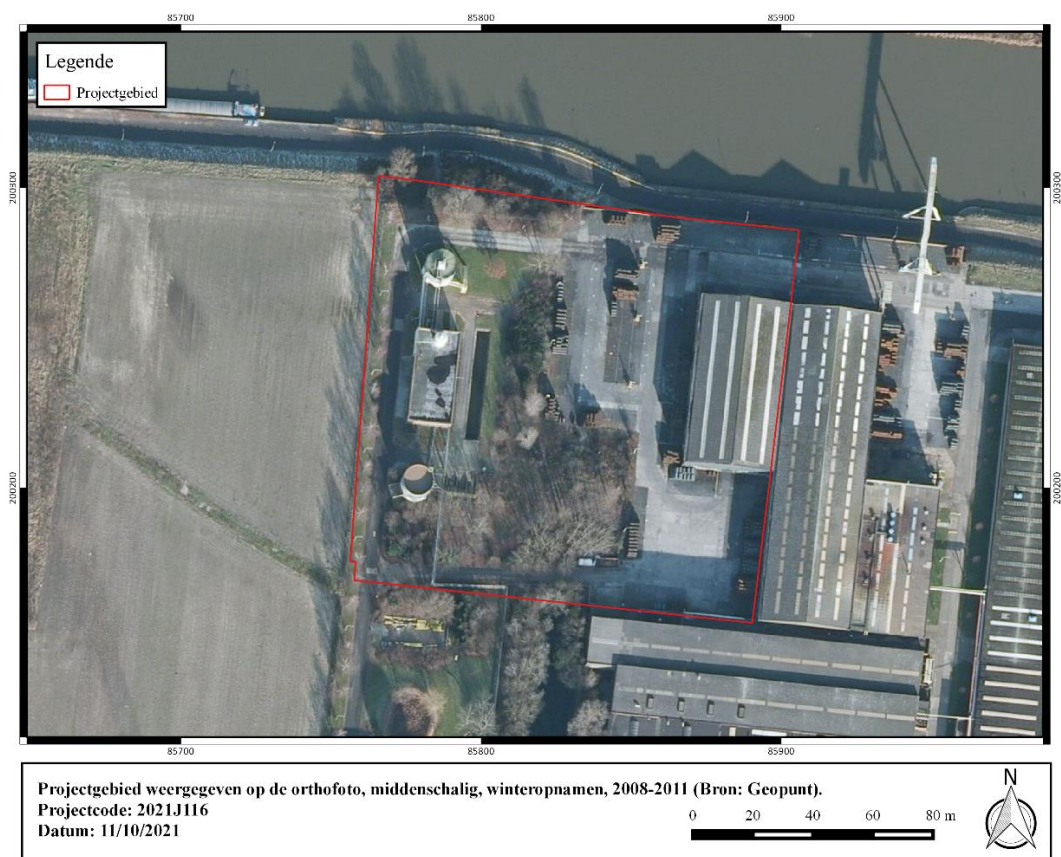

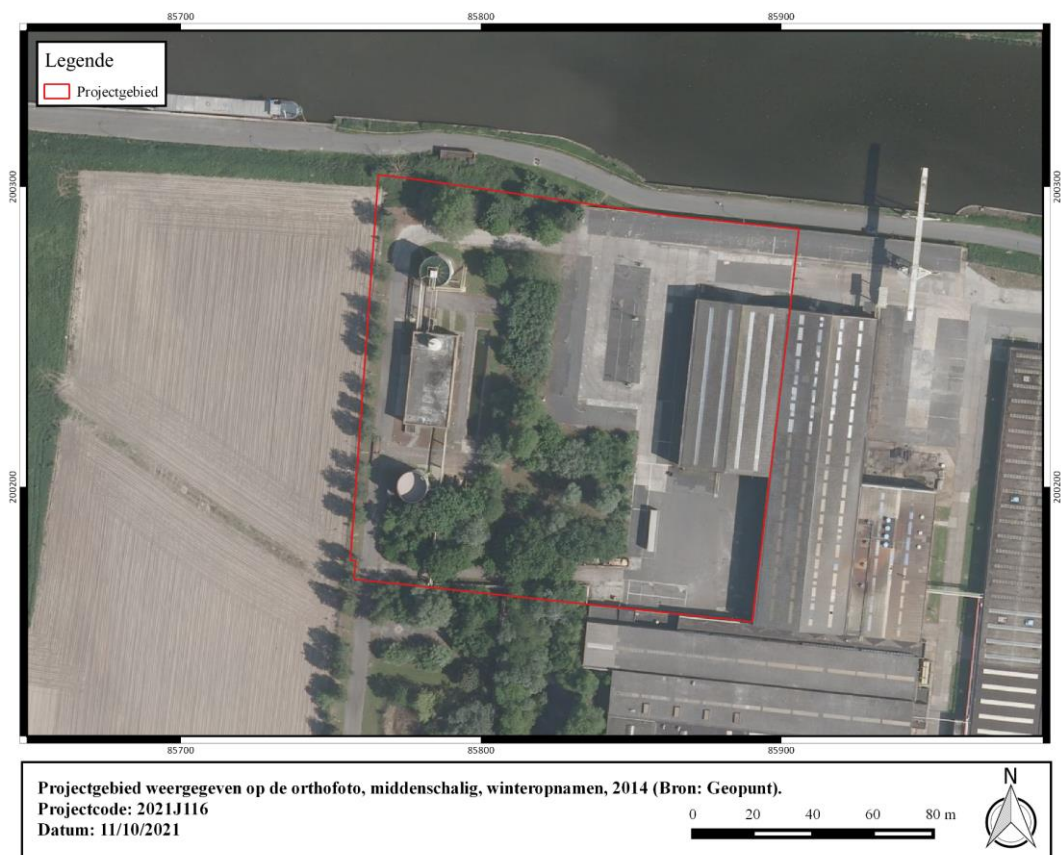
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

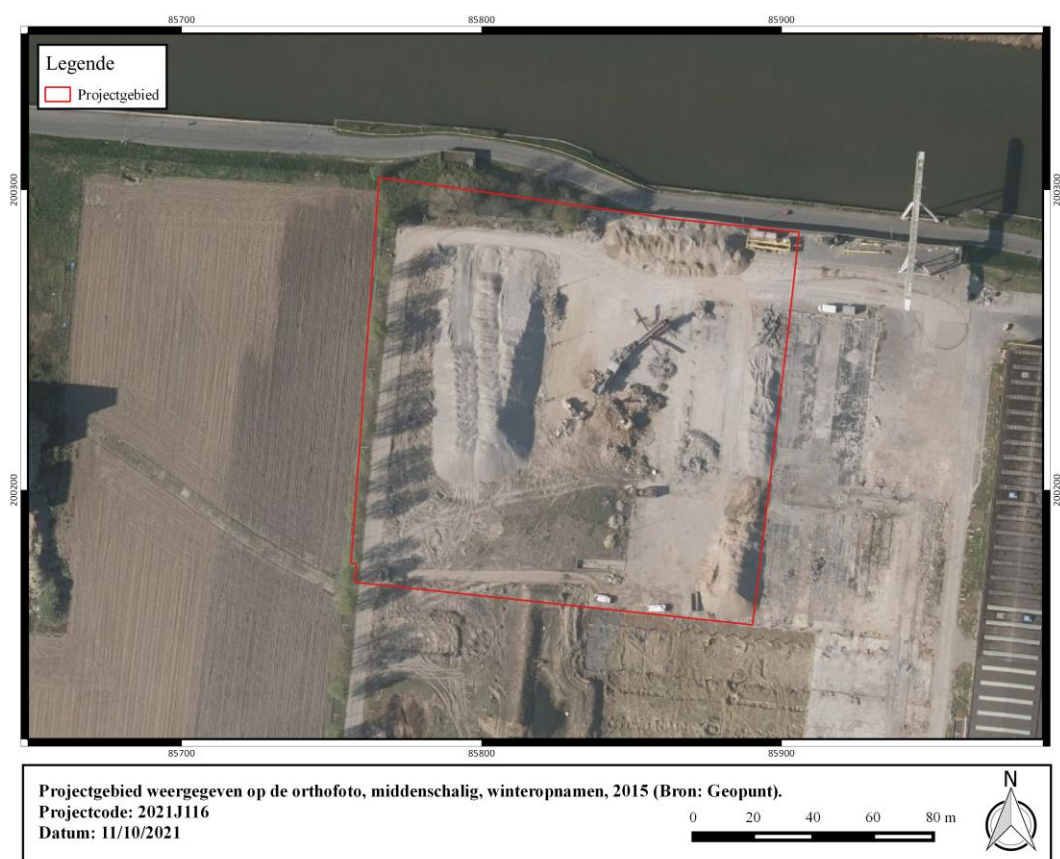
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

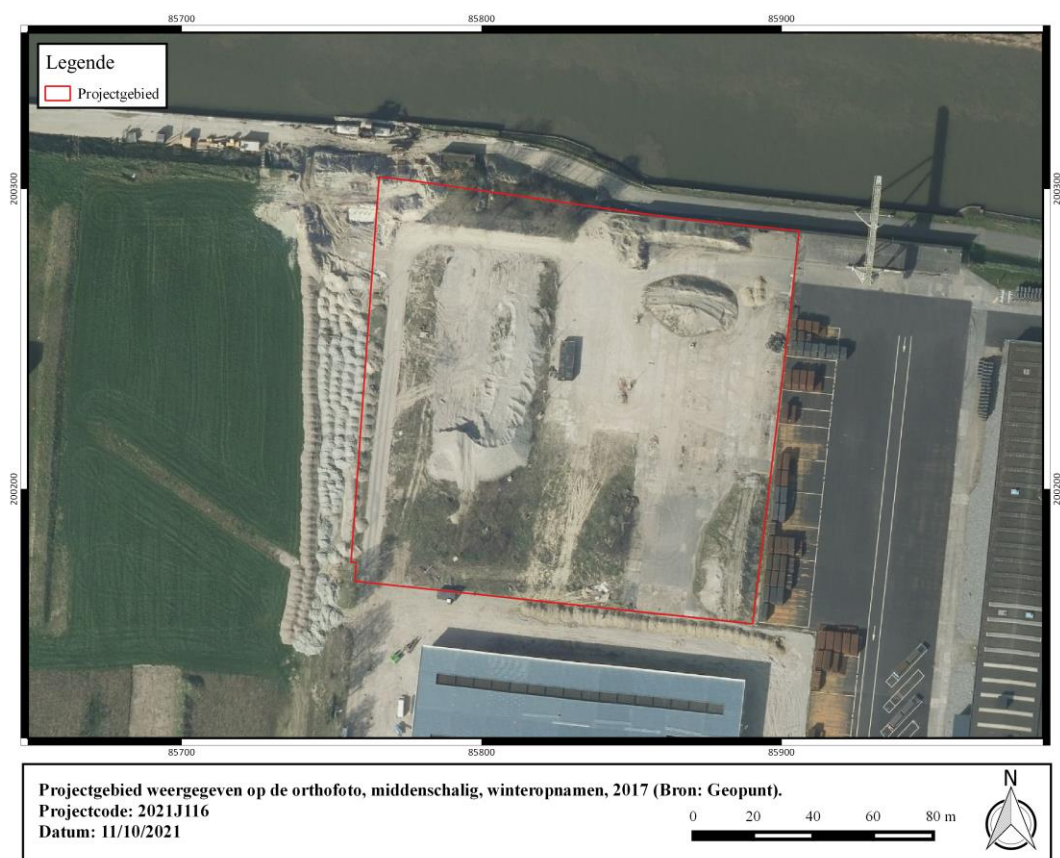
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2014 (Bron: Geopunt).

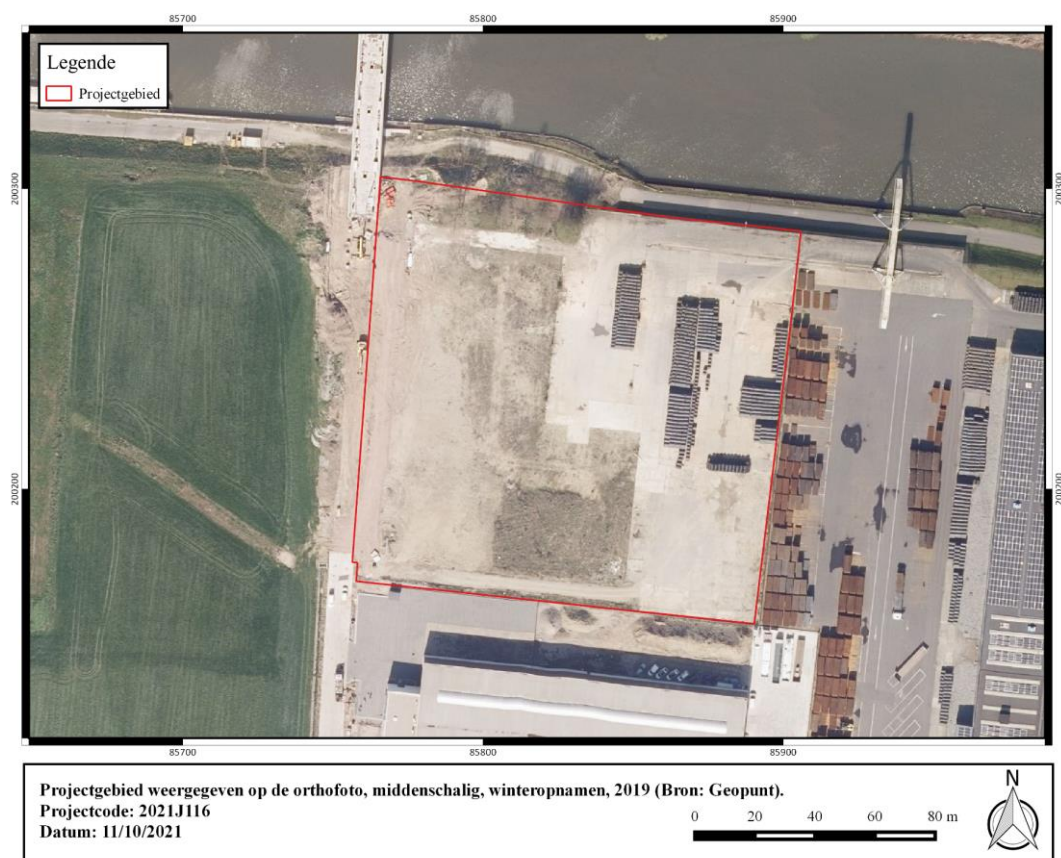
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).

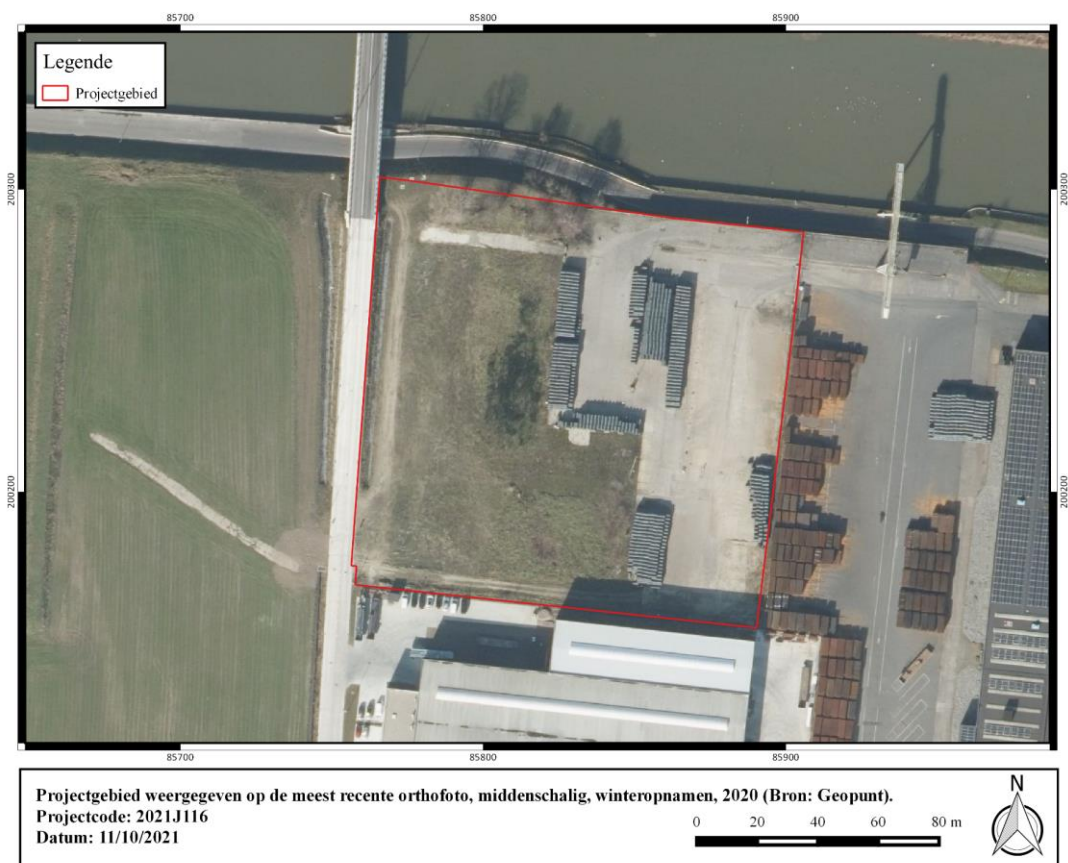
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject langs de Venecolaan te Aalter. Het volledige projectgebied is ca. 1,8 ha groot en is over een oppervlakte van ca. 8365 m² verhard. Het overige terreindeel ligt braak. De aanwezige verharding wordt gesloopt in het kader van de geplande ontwikkeling.

De traditionele landschappenkaart situeert het onderzoeksgebied in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei. Het terrein bevindt zich net ten zuiden van het jaagpad langs het kanaal Gent-Oostende dat plaatselijk uitgegraven is in de vallei van de Kale. Het terrein is gelegen op het terras langs de rivier. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer. Het sediment bestaat naar alle waarschijnlijkheid uit matig nat tot matig droog zand. Op het DHMV is duidelijk te zien dat het maaiveld ter hoogte van het onderzoeksgebied en langsheen het kanaal gewijzigd is. Deze locaties, op de terrassen langs waterlopen, zijn locaties die gunstig zijn voor zowel rondtrekkende groepen jager-verzamelaars als vroege landbouwers.

Het cartografisch materiaal geeft een open en landelijke omgeving weer. Op de Ferrariskaart is te zien dat het onderzoeksgebied vrij is van bebouwing en in gebruik is als akker- en grasland. Op de 19^e-eeuwse bronnen is hierin geen wezenlijke verandering te zien, het terrein blijft vrij van bebouwing. Na de Tweede Wereldoorlog wordt de omgeving van het terrein ingericht als industriezone. Op het oudste luchtbeeld van 1971 is te zien dat het terrein reeds is bebouwd en ten dele is verhard. Op de daaropvolgende luchtbeelden is te zien hoe de aanwezige infrastructuur stelselmatig wordt uitgebreid. Vanaf het luchtbeeld van 2015 is echter te zien dat deze infrastructuur integraal is gesloopt en werken aan de gang zijn. Het terrein wordt duidelijk gebruikt als stockagezone. Pas op het jongste luchtbeeld is de huidige situatie te herkennen. De impact van al deze werkzaamheden op het bodemarchief is voorlopig onbekend.

In de nabije en ruime omgeving van het plangebied is reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd. Direct ten westen van het onderzoeksgebied werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de aanleg van de Venecolaan. Hierbij werden enkele greppelsegmenten aangesneden die niet nauwkeurig gedateerd konden worden. Vermoedelijk betreft dit vol- tot laatmiddeleeuwse resten. Wel werden tegen de noordzijde van het terrein resten van bodemvorming waargenomen die mogelijk indicatief kunnen zijn voor een iets betere bewaring m.b.t. artefactensites. Aan de overzijde van het kanaal bevindt zich de gekende, omvangrijke multiperiodesite van Aalter-Woestijne. Deze multiperiodesite werd tijdens verschillende prospectie- en opgravingscampagnes onderzocht. Op de lager gelegen delen van het terrein werden langs verschillende depressies artefacten verzameld uit het mesolithicum en neolithicum. Op iets hoger gelegen delen van het terrein werden bewoningssporen en funeraire structuren aangetroffen uit de bronstijd, ijzertijd en Romeinse periode. Tevens werden er delen van twee erven uit de volle middeleeuwen onderzocht en resten van het kasteel van de heren van Woestijne uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied, op het grondgebied van Ursel, werden op een drogere kop in het landschap bewoningssporen uit het neolithicum in kaart gebracht en twee grafheuvels uit de bronstijd. Opmerkelijk is eveneens het aantreffen van een dubbel omgracht grafmonument dat vermoedelijk te dateren is in de late ijzertijd. Tevens werden ook restanten van een Romeinse weg aangetroffen. Het aantreffen van grafheuvels lijkt een constante in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied. Bij metaaldetecties en veldkarteringen werden zowel lithische artefacten als ceramiek en metalen objecten gerecupereerd uit de metaaltijden, Romeinse periode en (vroege) middeleeuwen. Op basis van de gekende vindplaatsen in de omgeving kan gesteld

worden dat de omgeving quasi doorlopend werd bezocht en bewoond sinds de steentijden en sinds het neolithicum op vrij intensieve wijze werd geëxploiteerd.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een beduidende trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vooralsnog is geen informatie aan het licht gekomen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van relictten. De verwachting bestaat uit zowel artefactensites als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten bestaand uit bodemsporen. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek na het verwijderen van de verharding de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mochten bodemhorizonten aanwezig zijn die indicatief kunnen zijn voor gunstige bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites lokaal bewaard zijn dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of proefsleuven. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is vervolgens een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk indien dit nog kan leiden tot kenniswinst.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

De Moor, G. 1960. De depressie van het kanaal Gent-Brugge. *Tijdschr. Belg. Ver. Aandr. Stud.*, 24, p. 283-319.

De Moor G. Van De Velde D., 1994, *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart – Kaartblad 13 Brugge*, Vlaamse overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen.

Dierckx, L., Apers, T. 2017. Aalter Woestijne-Venecolaan. *Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek 2017I124*, Monument Vandekerckhove nv.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

